

1971
2

+5

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA
AYDA BİR YAYINLANMAKTADIR

Yıl : 62 125

Mart 1971

Sayı : 3

Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılıp, Bakanlığımıza devredilmiş bulunan İlke Kararlarını havi kitapların, dönemleri ile satış fiyatları aşağıda gösterilmiştir.

Bu kitapların satışları Bakanlığımızca, diğer yayınların satışları gibi yapılmaktadır.

Sıra No.	Dönem veya yılı	Bedeli
1	Mayıs 1961 — Şubat 1962	2.90 TL.
2	Kasım 1962 — Şubat 1964	7.90 »
3	1964 — 1965	5.75 »
4	1966	2.90 »
5	1967	2.45 »
6	1968	8.00 »
7	1969	15.00 »

10 May. 1971

Devlet Nüshası

ADALET DERGİSİ

Yıl : 62

Mart 1971

Sayı : 3

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Yüksek Savcılar Genel Kurulu Kararları 119

İncelemeler :

Dr. YÜCEL T. Mustafa : Suçluluğun Önlenmesi ve Suçluların Tretmanı 122

ERGÜL Teoman : Tutuklama Kararları Üzerine 130

DEMİRTAŞ Necati : Fransa'da İnfaz Hâkimliği Müessesesi 133

Tercümeler :

ÖZDEMİR Salim : Belçika'da Tecil (Le Sursis) 148

Tenkitler :

KİTAY Necdet : Yalan Yere Yemin 158

Kronik :

ERGÜL Hüseyin Cahit : Hukuk Yayınları 161

127

A D A L E T D E R G İ S İ

ADALET BAKANLIĞINCA AYDA BİR YAYINLANIR

BASIN KANUNUNA BİR MADDE EKLENMESİNE DAİR 6026 SAYILI
KANUNA GÖRE İDARE EDEN :
HÜSEYİN CAHİT ERGÜL

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANACAK TÜRK HUKUK UYGULAMA-
SINDA YARARLI GÖRÜLEN İLMİ İNCELEMELERİN SAYFASINA 25,
TERCÜME YAZILARIN SAYFASINA 20, TENKİT, TAHLİL, KRONİK,
MESLEKİ VE DERLEME GİBİ YAZILARIN SAYFASINA 15 LİRA
ÜCRET ÖDENİR.

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANAN YAZILARDA BELİRTİLEN
DÜŞÜNCELER YAZI SAHİPLERİNE AİTTİR.

ADALET DERGİSİNİN SAYISI 2 LİRA, YILLIK ABONESİ 24 LİRADIR.

ABONE OLMAK İSTEYENLER, ABONE BEDELİNİ, BULUNDUKLARI
YER MALİYESİNE YATIRARAK KARŞILIĞINDA ALACAKLARI
MAKBUZU, DOĞRUDAN DOĞRUYA BAKANLIK YAYIN
MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERMELİDİRLER.

YÜKSEK SAVCILAR GENEL KURULU KARARLARI

(20/2/1971 - 13)

Cumhuriyet Savcı ve yardımcıları ile Cumhuriyet Savcılığı sınıfından sayıların yükselmelerinde ve mesleğin birinci sınıfına ayrılımlarında 1971 yılında uygulanacak esaslar, Yüksek Savcılar Kurulunun 20/2/1971 günlü toplantısında tesbit edilmiştir.

1 — Yükselme esasları :

1 — Cumhuriyet Savcıları ile Cumhuriyet savcı yardımcıları veya bu sınıftan sayılanların yükseltilmelerinde Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümü, itiraz halinde Genel Kurul, ilgililerin ilk önce Hâkimler Kanununun 39 ncü maddesinde gösterilen ahlâki gidişlerine, meslekî bilgi ve anlayışlarına, gayret ve çalışkanlıklarına, genel işlerle neticelendirdikleri işler arasındaki nispete, üst mercilerde müfettişlerin haklarında verdikleri bilgilere raporlar ve hal kâğıtları, Yargıtay Daire ve Genel Kurulu ile Cumhuriyet Başsavcılığı notlarına ve kendilerinin 34 ncü maddede yazılı belgelerine bakarak yükselmeğe lâayık olup olmadıklarına karar verir.

2 — Yalnız fişle yükseltilenler dışında bir Cumhuriyet savcısı, cumhuriyet savcı yardımcısı veya bu sınıftan sayılanların yükseltilebilmesi, yukarıdaki bentte yazılı niteliklerle beraber bu yükselme süresi içinde yargıtayca incelenmiş olan karar ve layihalarından aldığı notların % 50 sinin çok iyi ve iyi olmasına ve zayıf not miktarının, notlarının genel toplamına göre % 10 nu geçmemesine bağlıdır.

Cumhuriyet Savcılığının yardımcılık derecelerinde bulunanlardan yukarıda yazılı oranı dolduramayanların sicillerine ve çıkardıkları işlerin mahiyeti ve sayılarına göre yükselmeğe lâayık bulunduklarına kanaat getirilecek olursa, Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümünce itiraz halinde genel kurulca, yükselmelerine karar verilebilir.

3 — Yargıtaydan aldığı notların çok iyi ve iyi not oranı % 70 i bulanlar tercihli olarak yükseltilebilirler. Tercihli yükselmede enaz 40 karar veya muamelenin Yargıtayca incelenmiş bulunması gerekir.

Yargıtaydan 40 işi geçmemiş olanlardan sicillerine, gördükleri işlerinin mahiyetlerine, çıkardıkları iş sayısına ve diğer belgelerine göre mesleki ve ilmi yeterliliklerine kanaat getirilenler Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümünce, itiraz halinde Genel kurulca tercihli olarak yükseltilebilirler.

4 — Yargıtaydan aldığı notların çok iyi ve iyi not oranı % 85 i bulanlar, zayıf not almamış olmak şartıyla, sicil durumu ve diğer belgeleri gözönünde tutularak mümtazen yükseltilebilirler.

% 90 veya daha yukarı oranı tutulmuş olanların zayıf not sayısına göre sicil dosyası ve diğer belgeleride gözönünde tutularak mümtaz yükseltilmelerinin mümkün olup olmadığı Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümünce, itiraz halinde genel kurulca, takdir olunur.

Mümtaz olarak yükselmede enaz 40 karar veya muamelenin Yargıtayca incelenmiş olması şarttır.

5 — Cumhuriyet Savcıları, Cumhuriyet Savcı Yardımcıları veya bu sınıftan sayılanların tercihan veya mümtazen yükselmeğe lâyık olabilmeleri için yalnız mesleğin görevli oldukları alanlarında yukarıki bendlerde yazılı oranlarda not alma kâfi olmayıp kişisel hal ve ahlâki gidişleriyle de temayüz etmeleri gerekli bulunduğundan sicil dosyalarında ki bütün belgeler, not durumları ve maddi eserlerle sağlanan başarı sonucunu tamalayıcı nitelikte olmak lâzımdır.

6 — Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümünün, itiraz halinde Genel Kurulunun, incelemelerine esas tutulacak Yargıtay notları, Adalet Bakanlığınca yükselmelerine engel olmayan ve yükselme sürelerini dolduran Cumhuriyet Savcı ve Yardımcıları ile bu sınıftan sayılanlar hakkındaki listenin yapıldığı tarihten önceki iki yıl içinde alınan notlardır.

Bu notların listesinde ilgililerin yine bu süre içinde çıkardıkları işler sayısı ve oranı da gösterilir.

II — Birinci sınıfa ayrılma esasları :

Hâkimler Kanunu gereğince Cumhuriyet Savcılığının birinci sınıfa ayrılmaya hak kazananlar arasından gerek Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümü ve gerek Genel Kurul tarafından Hâkimler Kanununun 47 ve sonraki maddeleri uyarınca yapılacak ayırma işlemlerinde ilgililerin meslekî ve şahsi durumlarının, şahıslar hakkında ayrı ayrı ve münferit takdir yollarına gidilmeksizin, afaki ölçülerle değerlendirilmesi ve bu ölçülerin neler olacağının ilgililerce bilinmesi için önceden belli edilip yayınlanması uygun görülmüş ve bu maksatla aşağıdaki esaslar tesbit olunmuştur.

1 — Hâkimlik veya Cumhuriyet Savcılığının 3 ncü sınıfından ya ni 1327 sayılı Kanuna bağlı gösterge tablosuna göre 8 nci derece aylığı-

nı aldığı tarihten itibaren müteakip derecelerde enaz 10 yıl görev ifa etmiş ve 4 ncü derece aylığı da fiilen almak suretiyle bir yükselme süresini doldurmuş bulunmak,

Hâkimler Kanununun 70 ve 71 nci maddelerine göre atananların meslekte geçmiş sayılan müddetleri yukarıdaki sürelerin hesabında da meslekte geçmiş gibi sayılır.

2 — Cumhuriyet Savcı ve Yardımcılığının sınıf ve derecelerinde emsali arasında temayüz etmekle beraber özellikle son üç yükselmesinde enaz 7 puvan almış bulunmak;

Yükselme dereceleri puvan hesabında şöyle değerlendirilecektir. Mümtaz olarak yükselmeğe lâyık defterde olanlara 3, tercihli yükselmeğe lâyık defterde olanlara 2, ve yükselmeğe lâyık olanlara ait defterde bulunanlara da bir puvan tanınır. Son üç terfide aldığı puvanların sayısı 6 ya bâliğ olanların daha evvelki terfilerinde sağladıkları başarı ile şahsi hal ve gidişleri Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümü ve itiraz halinde Genel Kurul tarafından değerlendirilerek puvan sayısı 7 ye çıkarılabilir.

3 — Meslek hayatı boyunca birinci sınıfa ayrılmaya engel sayılan bir disiplin cezası görmemiş olmak;

Hâkimler Kanunun 89 ncu maddesinin (D) bendinde yazılı halin dışında kalan eylemlerinden ötürü yer değiştirme cezası almış olanlarla derece indirme cezası almış olanlar Cumhuriyet savcılığının birinci sınıfa ayrılamazlar. Tevbih cezası birinci sınıfa ayrılmaya mâni değilse de, bu cezayı gerektiren fiilin mahiyeti ve cezaların sayısının bu ayırmaya engel olup olamayacağını birinci bölüm, itiraz halinde Genel Kurul, takdir eder.

4 — Hâkimler Kanununun 70 ve 71 nci maddeleri gereğince mesleğe kabul edilenlerin birinci sınıfa ayrılmasında, yukarıki bentlerde yazılı şartlar, meslekteki başarıları ve kişisel hal ve ahlâki gidişleri Yüksek Savcılar Kurulu Birinci Bölümünce, itiraz halinde Genel Kurulunca, birlikte değerlendirilir.

III — Yukarıki bentlerde belli edilen esaslar Hâkimler Kanununun 35 inci maddesinin son fıkrası uyarınca usulüne göre yayınlanır.

İNCELEMELER

SUÇLULUĞUN ÖNLENMESİ VE SUÇLULARIN TRETMANI

Konulu Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi (x)

SUÇ VE KALKINMA

Yazan : Dr. Mustafa T. YÜCEL

Suçluluğun önlenmesi ve suçluların tretmanı konulu dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi 85 devletten 1100 delegenin iştirakiyle 17 Ağustos 1970 tarihinde Japonya'nın Kyoto şehrinde Prens ve Prensess Takamatsu'nun huzurlarında çalışmalarına başladı. Prens, iştirak eden delegelere hoş geldiniz diyerek, Kongrenin tüm insanlığın daha iyi bir yaşantı sağlayabilmesi yolunda katkıda bulunabileceği ümidini izhar ettiler.

Kongrenin açılış gününde Japon Yüksek Mahkeme Başkanı Bay Kazuto Ishida, Adalet Bakanı Bay Takeji Kobayashi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterini temsilen Ekonomik ve Sosyal İşler Müsteşarı Bay Philippe de Seynes de hazır bulundular.

Bu kongre, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 415 (V) nolu kararı ile her beş yılda bir **suçluluğun önlenmesi ve suçluların tretmanı** konusunda yapılması ön görülen kongrelerden dördüncüsü olup; birincisi 1955 yılında Geneva'da; ikincisi, 1960 yılında London'da; üçüncüsünde 1965 yılında Stockholm'da yer almıştır.

Kyoto'da yer alan Kongrenin teması **Suç ve Kalkınma** olup; gündemde yer alan dört konudan üçü, şehirleşme, endüstrileşme, muhaceret, sosyal değişim ve teknolojik gelişim vetirelerine bağıntılı suç problemlerine ilişkin bulunmaktadır. Gündemde yer alan dördüncü konu, Kongrenin genel temasına ilişkiden yoksun kalmamakla beraber, fark-

(*) 85 Devletten 1.100 delegenin katıldığı Kongreye, hükümet temsilcisi olarak Amerika'dan 29, İngiltere 19, Fransa 8, Almanya 12, İtalya 15 kişiyle iştirak etmiş; Kongreye Türkiye Adalet Bakanlığı müsteşarı Necati Volkan'ın başkanlığında Ceza İşleri Genel Müdürü Melih Ezgü, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Kemal Tekerek ve yardımcısı Mustafa T. Yücel ile Japonya Büyükelçilik Müsteşarımız Niyazi Kalenderli iştirak ettiler.

lı bir muhtevada etüd edilmiştir. Sözü edilen konu, hükümlülerin tertmanına değgin Standart Minimum Kaideler olup; Kaideler 1949 yılında Milletlerarası Ceza ve Cezaevleri Komitesi tarafından hazırlanmış; 1955 yılında Geneva'da toplanan Birleşmiş Milletler Kongresinde ve sonrada Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından kabul edilmiştir. O tarihten bu yana Kaideler, hükümlülerin muhafazasındaki asgari koşulları tespitite milletlere rehberlik foksiyonu görmüşlerdir. 1968 yılında Geneva'da toplanan U. N. İştişari Grubunun tavsiyesi üzerine bu konu Birleşmiş Milletler Dördüncü Kongre gündemine alınmıştır.

Kongre çalışmaları ayrı konuları incelemek üzere dört bölüm halinde yapılmıştır. Birinci Bölümde, Millî Kalkınma Plânı Çerçevesinde Sosyal Savunma (suçluluğun önlenmesi ve suçluların tretmanı) Siyaseti; İkinci Bölümde, Suçluluğun Önlenmesi ve Kontrolüne Halkın İştiraki; Üçüncü Bölümde, son zamanlarda İnfaz Sahasında Yer Alan Gelişmelerin Işında Hükümlülerin Tretmanına değgin Standart Minimum Kaideler; ve Dördüncü Bölümde, Sosyal Savunma Konusundaki Siyaset Gelişimi için Araştırmanın Organizasyonu yer almış bulunmaktadır.

I. Millî Kalkınma Plânı Çerçevesinde Sosyal Savunma Siyasetleri.

Bu bölümdeki münakaşaların amacı, kalkınma sürecinde milletlerin karşılaştıkları problemleri ve gerçekleri nazarı itibare almak, suçluluğun önlenmesi ve suçluların tretmanına ilişkin millî siyaset ve programlar için bilgi temin etmek ve suçluluğun önlenmesi ve suçlulukla mücadele ve daha iyi bir cemiyet nizamı temin etmek yolundaki vasıta ve olanakların araştırılması, cemiyette suça yöneltici (kriminojenik) koşulların tetkik edilmesinden ibarettir.

Suç ve kalkınma arasındaki kesin ilişki bilinmemekle beraber, cemiyetteki kalkınmanın suçluluğu önleyeceğini iddia etmek yersiz olacağı gibi, kalkınmanın suça sebep olduğunu da belirtmek yerinde bir iddia olmaktan uzaktır. Bu konuda, değişimin neviinden ziyade, **hızlı değişimin** artan suçlulukla ilişkisi olduğu belirtilebilir.

Kalkınmanın genel olarak ana yönlerini teşkil eden şehirleşme, endüstrileşme, nüfus artışı, dahili göçler, sosyal seyyâliyet ve teknolojik değişimin, bazı insanların hareketlerini dolaylı olarak etkilemesi nedeniyle, kriminojenik potansiyelli oldukları kabul edildi. Şehirleşme ve endüs-

tileşme ile suç arasındaki ilişki geniş ölçüde münakaşa edilerek, suçluluğun geniş ölçüde şehir hayatının bir tezahürü olduğu genel olarak kabul gördü ise de, bunun sadece şehirlerdeki mahrumiyet bölgelerine (örneğin, gecekondu bölgelerine) inhisar ettirmenin hatalı oluşu üzerine fikir birliğine varıldı. Bu munasebetle, büyük şehirlerde, örgütlenmiş suçlulukla beyaz - yakalı suçluluğun müreffeh ve saygı değer kişiler tarafından işlendiği hususu kaydedildi.

Bölümelerde ayrıca, son zamanlarda gençler tarafından artan ölçüde işlenen norm - dışı hareketlerle suçluluk fiillerine dikkatler çekilerek; bu durumun, gençlerin kırsal bölgelerindeki evlerini terk ederek şehirlere çalışmak üzere gelmeleriyle yoğunlaştığı belirtildi.

Bu Bölümde yer alan çeşitli görüşler sonrası aşağıdaki hususlar Kongrece kabul edildi :

1. Sosyal savunma konusunda yapılacak plânlamanın millî kalkınma planının dahili bir unsuru olması; hiç bir milletin sosyal savunma hususunu göz önüne almaksızın millî kalkınma planını hazırlıyamıyacağı ve millî kalkınma planlamasında, cemiyette mevcut kriminojenik potansiyelli koşulların nötr hale getirilmesi için yatırım yapılmasının realist bir görüş tarzı olduğu;

2. Sosyal savunma hususundaki planlamanın özellikle nüfusun önemli ve aktif kesimini teşkil eden 21 yaş altındaki nüfus grubuna yöneltilerek, gençlik arasında yer alan huzursuzluk ve norm - dışı hareketlerin önlenmesine ve gençliğin düzeltici faaliyetlere iştirakinin teminine önem verilmesi;

3. Sosyal savunma planlamasının sadece ceza adaletine inhisar ettirilmeyerek hukuk ve nizamı tesis eden ana hukuk prensiplerinde göz önünde bulundurması; mevzuatın gözden geçirilerek, sosyal realitenin hukuka intikalinin sağlanması; hukukun suçluluk ve norm - dışı fiilleri kontrol etmek konusundaki limiti göz önünde tutularak başka vasıtalarla müracaat olunması;

4. Etkili bir planlama için bilgi temini, eğitilmiş personel ve finansman bakımından yeterli olanaklara yer verilmesi; üniversitelerin, araştırmalara yardım ve personel eğitimi bakımından özel bir rol oynayabileceği;

5. Sosyal savunma plan ve programlarının geliştirilip mükemmelleştirilmesi için,

- a) İstatistikî ölçmelere ilişkin metodolojik problemlere önem veren özel kursların tertibi;
- b) uygun modellerin geliştirilmesi için araştırma yapılması;
- c) neticelerin değerlendirilmesi için millî, bölgesel ve milletler-arası toplantılar yapılması;
- d) memleketler arasında bu amaca yöneltmiş muhaberenin artırılması için veri bankaları gibi kaynakların kurulması bir ihtiyaç olarak belirmektedir.

II. Suçluluğun Önlenmesi ve Kontrolüne Halkın İştiraki

Halkın kişisel ve gruplar halinde, suçluluğun önlenmesi ve kontrolüne yöneltilmiş hükümet faaliyetlerine katılmasının önemi belirtilerek, hükümetlerin bu neviden iştirakleri temin konusunda gerekli mali ve eğitsel yardımlarda bulunmasının gereği üzerinde duruldu.

Bu bölümde yer alan münakaşalar beş nokta etrafında toplanmıştır: 1. halkın iştirakine ilişkin genel problemler; 2. kişisel iştirak; 3. sosyal savunma siyasetleri için siyasal ve toplumsal destek; 4: halkın işbirliği ve katılması; ve 5. gruplara yetki verilmesi.

Cemiyet grupları faaliyetlerinin hükümete ekstra bir yardım niteliğinde olmaktan ziyade suçluluğun önlenmesi ve suçluların tretmanı programlarının organik unsurları olarak görülmesi gereği belirtilerek; cemiyet faaliyetlerinin önemsenmeyecek sosyal savunma problemlerine yöneltilmesinin önemi üzerinde duruldu.

Ekseri memleketlerde, hizmetlerin ve finansmanın merkezleştirilmesi karşısında halk iştirakinde görülen azalma neticesi bozulan muvazenin yeniden tesisi için gönüllü gruplar halinde halkın sosyal savunma faaliyetlerine; program ve plânlama işlerine mahalli olarak iştirakinin sağlanması gereği belirtildi.

Yeterli sayıda vatandaş ve vatandaş gruplarının sosyal savunma plan ve programlarına katılması ön görüldüğünde, gönüllü olarak iştirak edecek kişilerin temin edilmesine özel bir önem verilmesi ve gerektiğinde de gönüllü kişilere mali bir tatmin temini ve bu gönüllü kişileri temin işinin de münhasıran Devlet kontrolünde olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Gençliğin, suçluluğun önlenmesi ve tretman faaliyetlerine iştirakinin önemi belirtilemle beraber, memleketlerde gençliği teşkil eden un-

surlardan bazılarının hükümet faaliyetlerine antagonist düşünce ve fikirler taşıması neticesi, işbirliğini temin etmenin zor olacağı kabul edildi.

Sosyal savunma programlarının planlanmasında, iştiraki ön görülecek diğer bir cemiyet grubunda eski - hükümlüler olarak belirlemekte olup, uygun bir seçim neticesi bu kişilerden önemli ölçüde yararlanabileceği belirtildi.

Halkın sosyal savunma programlarına iştirakinin temini için her şeyden önce halkın bu faaliyetlere ne şekilde ve ne ölçüde iştirak edebileceklerinden bilgi sahibi olması gerekmektedir olup; bu konudaki bilgiler, eğitsel faaliyetler ve yayın organları vasıtasıyla temin edilebilecektir. Bu münasebetle, orta okul seviyesinde suçluluğun önlenmesi ve kontrolüne inhisar eden bir dersinde müfredat programına konulması Bölümce kabul edildi.

Halkın sosyal savunma konusunda bilgili kılınması için seçilecek vesitelerin ise halkın okur yazarlık ve kültür durumuna uygun olması; gazete baş yazarları ile radyo ve televizyon yorumcularının daha aydınlatıcı yorumlarda bulunabilmesini sağlamak içinde muayyen zamanlarda seminerler, planlanmış ziyaretler tertip ederek suç ve suçluların tretmanını konularında geniş bir bilgi ile donatılmaları gerekmektedir.

Adli sistemler geniş ölçüde vatandaş desteğine dayalı olarak fonksiyon gördüklerinden, vatandaşın destek ve işbirliğini geliştirecek vasıtalar üzerine dikkatle eğinilmelidir.

Cemiyet gruplarının sosyal savunma plânlarının şekillendirilmesi ve icrasında olmak üzere iştiraki, çeşitli şekillerde mümkün olabilmektedir: istişari komiteler, teklif edilen kanun tasarılarının kanunlaşmadan önce cemiyet grupları tarafından neşredilerek dağıtılmasında olduğu gibi. Halk iştirakinin özellikle genel önleme sahasında daha yoğunlaştırılması ve kalkınmanın önemli yanlarını kapsayan eğitim, sağlık, iskân, sosyal refah, kültürel ve boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine yöneltilmesi gerekmektedir. Cemiyet grupları, aynı zamanda, resmi memurlar tarafından kullanılan otoritenin tecavüz edilmesini önleyecek tedbirler temin edebilir. Ekseri üyeler, hükümlü ve ailelerinin korunması konusunda halk iştirakinin bu yönünün devlet tarafından teşvik ve takviye edilmesini teklif ettiler.

Halkın ceza adaletine iştiraki bakımından ise, hükümetin ceza adaletine değgin bazı hususlarda otoritesini cemiyet gurplarına terk etme-

si teklif edildi. Bu suretle, hükümlülerin klâsik mahkemelerce etiketlenmesinin etkisi azaltılarak islâhları için sıhhatli bir adım atılmış olacaktır.

Sosyal savunma programlarında yer alacak gönüllülerin, görecekları işin gereğini kavrayabilmeleri bakımından eğitime tâbi tutulmaları gerekmekte; gönüllü kişinin genel çerçeve içerisinde ki yerini anlaması, tüm sistemin gelişmesi bakımından da görüşlerini ifade edebilir olması, iştirakinin yararlılığı bakımından yerinde görülmektedir.

Milletlerarası alanda ise, memleketlerin farklı tecrübelerden yararlanabilmeleri bakımından bölgesel toplantılar yapılması; bunların daha genişletilerek bölgeler arası toplantılara yönelmesi ve bu münasebetle Doğu ile Batı'yı bir araya getirecek bu neviden bir toplantının Budapeşte'de yapılması kabul edilmiştir. **International Review of Criminal Policy** dergisinde de halkın iştiraki konusunda yazılmış makalelere yer verilerek bu derginin bilgi dağıtım vasıtası halinde getirilmesi kararlaştırılmıştır.

III. Hükümlülerin Tretmanına Değgin Standart Minimum Kaideler

Standart Minimum Kaidelerin hürriyetinden mahrum edilmiş tüm şahısları (bir suçla itham edilmiş olsun veya olmasın) kapsamına alması, iştirakçilerin büyük bir ekseriyeti tarafından kabul edilmiştir.

Standart Minimum Kaidelerin iki ana bölümde toplanarak; birinci bölümde, insan haklarına değgin genel prensiplerin yer alması ve bu prensiplerin ilerde milletlerarası bir konvansiyonla şekillendirilmesi; ikinci bölümde ise, suçluların tretmanına değgin hususların yer alması; ve bu bölüme, ilerde vâki olan değişiklikler neticesi ilâveler yapılabileceği kabul edilmiştir.

Standart Minimum Kaidelerin genişletilerek hürriyeti kısıtlayıcı yeni tedbirleri de kapsamına alması kabul görmiyerek, yukarda belirtildiği üzere, hürriyetten mahrumiyet haline inhisar etmesiyle yetinilmesi karşısında Standart Minimum Kaideler şartla salıverilmiş hükümlülere veya ikametgahta infaz müessesesine tabik edilmeyecektir.

Kaidelerin ahlâki otoritesini sağlamak amacıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun alacağı bir kararla bu Kaideleri tasvip ederek üye memleketlerce tatbikini tavsiye etmesi hususu Kongre üyelerinin oy birliği ile kabul edilmiştir.

Kongrede ayrıca, Birleşmiş Milletler Sosyal Savunma Bürosunda devamlılık arz edecek bir çalışma grubunun tesisi ile üye memleketlerdeki tatbikatın periyodik olarak değerlendirilmesi ve bu hususta hazırlanacak bir raporun Kanada'da yer alacak Beşinci Birleşmiş Milletler Kongresine (1975 yılında) sunulması kabul edilmiştir.

IV. Sosyal Savunma Siyasetinin Gelişimi İçin Araştırmanın Organizasyonu

Bu konuda (genel ceza siyaseti görüşlmeyerek) sosyal savunma siyasetinin tanzimi için araştırmanın rol ve önemi üzerine eğinilerek, temel verilerden yoksun olarak rasyonel bir ceza siyasetinin tanzim edilemeyeceği belirtildi. Araştırmaların yararlılığı bakımından da siyaset yapımçıları ile araştırmacılar arasında anlayış ve işbirliğinin esas olması gereği üzerinde duruldu.

Bu bölümde ayrıca, karar verme vetiresine yöneltilmiş **sistem analizi** konusundaki modern görüşe özel referans yapılarak; adli sistem den geçen şahısların etüdü ile üzerinde karara varılabilecek **önemli noktaların** tesbit edilebileceği; kararların neticeleri konusundaki sistematik olarak yapılan incelemelerle karar yapımçılarına devamlı bilgi kaynağı temin edilebileceği ve gelecekteki siyasetlerini geliştirmek bakımından da yeniden değerlendirme imkânını sağlayabileceği belirtildi.

Ekser memleketlerde araştırma örgütü olarak, suç istatistiklerinin derlendiği merkezler yer almaktadır. Verilerin derlenmesi **hükümetin** görevi olmakla beraber, araştırma için önem ifade eden farklı tipteki verilerin tarafsız bir veri bankasınca derlenmesi ve sadece hükümet otoriterleri tarafından resmi amaçlara uyarlı istatistikî kayıtlara bağlı kalınılması gereklidir.

Araştırma timlerinin teşkili bakımından; geniş araştırma enistitülerinde personelin farklı dallardaki örneğin hukuk, sosyoloji, psikiyatri ve psikoloji, uzmanlardan seçili olması uygun görülmektedir.

Dünyanın farklı bölgelerindeki memleketlerin farklı sosyal savunma problemleri mevcut olduğundan, müşterek bir sosyal savunma planı tavsiye edilemez; her memleket kendi geleneklerine göre problemlerini çözümlemeli; kalkınması yönünden önem arz eden suç ve suçlulukla mücadelede gerekli olan stratejisini tesbit etmelidir. Bununla beraber, **tatbiki ilmi yöntem** bütün dünyada aynı olup; tüm araştırmalar şartlandırılmıştır.

Araştırmalar için gerekli olan eleman bakımından, hükümet seviyesinde beliren ihtiyacın üniversitelerden karşılanması; Birleşmiş Milletler seviyesinde de, araştırmaları geliştirmek bakımından ihtiyaç duyulan araştırmacıları yetiştirmek üzere kurs ve seminerler tertip edilmesi kabul edilmiştir (1).

-
1. Bk. **Fourth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders** (Kyoto, Japan, 17-26 August 1970) New York; Dr. Mustafa T. Yücel, **KRİMİNOLOJİK NOTLAR : Toplum, Suçlu ve Ötesi**. Yarı Açık Cezaevi Matbaası, Ankara, 1971.

TUTUKLAMA KARARLARI ÜZERİNE

Yazan : Teoman ERGÜL
(Avukat - Salihli)

Tutuklama, «yargılama hukuku gayeleriyle duyulan zorunluk üzerine, bir hâkimin verdiği karara dayanılarak henüz bir yargı ile hürriyeti kaldırıcı cezaya mahkûm olmadan bir sanığın kişi hürriyetinin kaldırılmasına başlanmasıdır.» (1)

Bu tanımla ile tutuklama, kişi güvenliği sorunu olarak görünmektedir. Kişi güvenliği ise, diğer bütün hak ve hürriyetlerin mihrakını teşkil etmektedir. Prof. Giritli'nin dediği gibi, A. B. D. Başkanı Roosevelt «korkudan kurtulma hürriyetini» dört ana hürriyetten biri olarak ilân ederken, bunu kasdetmiştir. (2)

Tutuklamanın sonuçlarının ağırlığı gözönünde alındığında, bu konudaki yetkinin sınırlı olması gereği ortaya çıkmaktadır. Anayasa ve Ceza Yargılama Yasası, bu nedenledirki, tutuklamayı sınırlamak amacı ile kesin ölçüler bulmağa gayret etmiştir.

Ceza Yargılama Yasasına göre tutuklama sebepleri şunlardır :

«Madde 104 — Suçu işlediğine dair aleyhinde kuvvetli emareler elde edilen maznun aşağıdaki yazılı hallerde tevkif olunabilir :

1. Kaçma şüphesi uyandıracak vakıalar bulunursa,
2. Suçun izlerini yoketmeğe veya şekillerini uydurma beyanatı yahut şahitleri yalan şahitliğe veya şahadetten kaçınmağa sevkeyleyeceğini gösterir haller bulunursa,
3. Suç devlet veya hükümet nüfuzunu kırar veya memleketin asayişini bozan fiilerden bulunur veyahut âdabı umumiye aleyhinde olursa, Bu vakıalar ve hallerde kararda gösterilir.»

Anayasa'mızın 30 ncu maddesi ise, «suçluluğu hakkında kuvvetli beirti bulunan kişiler, ancak, kaçmayı veya delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunla gösterilen hallerde» tutuklamanın mümkün olabileceğini belirtmiştir.

-
- (1) Prof. Nurullah Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Bası, İst. 1967, sh. 419
 - (2) Prof. İsmet Giritli, Cumhuriyet Gazetesi 29/9/1963 günlü sayısında yayınlanan «Haksız Tevkifler ve Tazminat» başlıklı yazısı

Anayasa hükmü ile Ceza Yargılama Yasası hükmü arasında önemli farklar vardır. Nitekim bu farkların en açığı olan, üçüncü bendin iptali için Anayasa Mahkemesine dâva açılmıştır. (3)

Anayasanın «bunlar gibi» deyimi ile, «kaçma», «delillerinin yok edilmesi» veya «delillerin değiştirilmesi» gibi sanığın suçun işlenmesinden sonraki fiil ve davranışlarına benzer, soruşturmaya etki yapabilecek halleri kastedtiği açıktır. Suçun özelliği ve mağdurun kimliğinin tutuklama sebebi olamayacağını sanıyoruz. Anayasa Mahkemesinin bu bendin Anayasaya aykırılığı iddiasını reddeden 1963/200-110 sayılı kararındaki bu konu ile ilgili gerekçesi yeterli değildir. «Bunlar gibi» deyiminin sadece, kaçmak veya delilleri yoketmek hallerine bağlamaya imkân olmadığını söyleyen Yüksek Mahkeme, Anayasa komisyonu sözcüsünün, «kanun koyucuya başka tevkif sebepleri için imkân verildiği ancak rastgele tevkif sebebi yaratmaması için de bir istikamet konduğu» şeklindeki açıklamasına gereken önemi vermemiştir.

Anayasanın tutuklama sebepleri için gösterdiği istikamet, sanığın suçun işlenmesinden sonraki fiil ve davranışlarına değgin sebeplerdir.

Bu konuda doğru bir fikre ulaşabilmek için mehz Alman Ceza Yargılama Yasasına da gözatmakta fayda vardır. Bu kanuna göre, tutuklama, ancak, kaçma şüphesi olma, veya zulmette ve tereddütte kalma (hiçbir sebep göstermeksizin şahitlik etmekten çekinme gibi) veya yeni cinayetlerin önünü almak endişesi ile veya sanığın serbest bırakılmasına tahammül edilememesi hallerinde mümkün olabilmektedir. Görüldüğü üzere, bütün bu sebepler, suçun işlenmesinden sonraki fiil ve davranışlarla ilgili soruşturma ile sıkı sıkıya bağlantılı tedbirler olarak tezahür etmektedir.

Yasa yönünden aksaklık sınırlı olmasına karşılık, uygulama daha büyük aksaklıklar göstermektedir.

Yasanın ikinci fıkrasına göre, «bu vakıalar ve haller kararda gösterilir» denilmesine rağmen, hâkimler, genellikle tutuklama nedenlerini açıklıkla göstermemektedirler kararlarında. Tutuklama isteyen savcılar da isteklerinin yasal dayanağını göstermekten kaçınmaktadırlar.

Bunun sonucudur ki, Türkiyede tutuklama işlemi bir kalem işlemi niteliğini almıştır. Kişi güvenliği ile sıkı sıkıya bağlantılı bu sorun, rastgele yapılan bir iş halindedir.

(3) Anayasa Mahkemesinin 13/5/1963 gün ve 1963/200-110 sayılı kararı (R. G. 18/9/1963 gün ve 11508 sayılı nüshasında yayınlanmıştır)

Tutuklama kararlarında, tutuklamanın yasal dayanakları mutlaka gösterilmelidir. Amerikalı hukukçu Prof. Z. Chafe'nin dediği gibi , «izahatsız ... tevkiflerin mümkün olması halinde kişi güvenliğinden bahsedilmesine imkân kalmamaktadır.»

Uygulamada, her tutuklama kararında «suçun vafına» deyi mi görü lür. Oysa, yukarıda incelediğimiz üzere, tutuklama soruşturma ile ilgili bir tedbirdir. Bu niteliği dolayısıyla de suçun niteliğinin tutuklama kararında gerekçe olmasına imkân bulunmadığı kanısındayız.

Kişi güvenliği ile yakından ilgili olan bu sorunun halli için bazı tedbirler alınmak gereklidir. Tutuklama sebeplerinin, yasanın emredici hükmüne uygun olarak, tutuklama kararlarında gösterilmesi ilk aşama olacaktır.

Uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için en önemli tedbir, tutuklama sebebi konusunda Yargıtayın denetiminin sağlanmasıdır. Bu denetimin hemen yapılmasına yasal olanak bulunmadığına göre, hükümle birlikte Yargıtayın tutuklama sebebini de gözönünde bulundurması ve eleştirmesi halinde, tutuklama konusunda kesin ölçüler elde edilebileceğini sanıyoruz. Bízce, bu konuda alınabilecek tek tedbir de budur...

FRANSA'DA İNFAZ HÂKİMLİĞİ MÜESSESESİ

Yazan : Necati DEMİRTAŞ
(Kırklareli Sulh Hâkimi)

Plân :

I — İnfaz Hâkimliği Müessesesinin tarihî gelişmesi.

II — İnfaz Hâkiminin Statüsü

A — Atama ve görevden alma

B — İnfaz Hâkiminin yer itibarile yetkisi

C — İnfaz Hâkiminin görev itibarile yetkileri

III — İnfaz Hâkiminin Cezaevinde bulunan (Kapalı ortamda tretman) hükümlüler üzerindeki yetkileri

A — İnfaz Hâkiminin karar verme yetkileri

B — İnfaz Hâkiminin denetim yetkileri

IV — İnfaz Hâkiminin hürriyete kavuşan (Açık ortamda tretman) hükümlüler üzerindeki yetkileri

I — Deneme şartıyla erteleme halinde

2 — Şartla salıverme halinde

a) Salıverme kararından önce

b) Salıverme kararından sonra

3 — İnfaz Hâkiminin kesinlikle salıverilen hükümlüler üzerindeki yetkileri.

4 — İnfaz Hâkiminin serseri kişiler üzerindeki yetkileri

5 — Hakların ve itibarın iadesi halinde İnfaz Hâkiminin yetkileri

Bibliyografya :

1 — Code De Prancédure pénal

Journal Officiel de la Republique Française 26. rue Desaix.

Paris (15) 1965

2 — Pierre Bouzat et Jean Pinatel. Traité de Droit Penâl et Criminologie Paris, Librairie Dalloz.

II. Rue Soufflox, Paris Ve 1970

3 — G. Stefani, G. Levasseur et R. Jambu-Merlin. Criminologie et science pénitentiaire. Librairie Dalloz, II. Rue Soufflox PARIS Vc 1968

4 — Geroges Picca

Le juge de l'application des peines. Ministère de la Justice, Direction de l'administration pénitentiaire.
Etude et Documentation

PARİS, 1961

5 — Journées d'Etudes

Des juges de l'application des peines
Vaucresson - 19-20-21 Janvier 1966

Fransa'da hürriyeti bağlayan veya sınırlayan bir ceza ile mahkûm olan yetişkinlerin tretman (tedavi) ında idarî ve adlî organlar İnfaz İdaresi ve İnfaz Hâkimi rol oynamaktadır.

Biz burada kısaca infaz Hâkimliği Müessesesinin tarihî gelişmesini, görev ve yetkilerini incelemek istiyoruz.

I — İnfaz Hâkimliği Müessesesinin Tarihî Gelişmesi :

Fransa'da hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine getirilmesile görevli İnfaz İdaresi yanında uzun zamandan beri İnfaz Hâkimliği Müessesesi de yer almaktadır. Bu müessese kanunî dayanağını Fransız Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (C. P. P.) nun 721 nci maddesinde bulmaktadır. Gerçekten C. P. P. Madde : 721 aynen şu hükümleri kapsamaktadır :

«Listesi kanunla tesbit edilecek Asliye Mahkemelerine mensup hâkimlerden biri infaz Hâkimi olarak görevlendirilir. Bu atama Yüksek Hâkimler Kurulunun düşüncesi alındıktan sonra Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen bir kararnâme ile üç yıl için yapılır. Görev süresi yeniden uzatılabilir.

Adalet Bakanlığı yine aynı usûle uygun bir kararnâme ile İnfaz Hâkiminin görevine son verebilir.

Zaruret Hâlinde Mahkeme Başkanı, kendi mahkemesi Hâkimlerinden birini geçici olarak İnfaz Hâkimliği ile görevlendirebilir.

İnfaz Hâkimi orada değil veya hasta ise; yahut, görevi başında bulunmama engel başka bir hali varsa Asliye Mahkemesi Başkanı onun yerine bir başka Hâkimi görevlendirir.»

Bu kanunun yürürlüğe girdiği güne kadar mahkemelerce verilip kesinleşen hükümlülük kararlarını yerine getirmek münhasıran İnfaz İdaresine ait bulunuyordu. Hükümlülük kararı veren Hâkimler

artık hükmün yerine getirilmesine karışmıyorlardı. Her nekadav Savcılar cezaların yerine getirilmesini takip ve cezaevlerini göz altında bulundurmakla görevli idiyseler de bütün bunlar cezanın gereği gibi yerine getirilmesi ve varılmak istenen amacın gerçekleşmesi bakımından yeterli değildi.

Hâkimlerin İnfaz Prosedürüne katılması problemi Fransa'da 1945'den önce ortaya atılmıştı. Gerçekten 1937 yılında Paris'te toplanan Milletlerarası Ceza Hukuku Kongresi Cezaların yerine getirilmesini devamlı bir gözlem ve kontrol altında bulundurmak amacı ile Hâkimlerin de infaza katılmasını zorunlu görmüş, bundan bir süre sonra Fransa'da infaz alanında yapılacak gerekli ve yararlı değişiklikleri tesbit için toplanan «İnfaz Reformu Komisyonu» hazırladığı programın 9. maddesinde İnfaz Hâkimliği Müessesesinin temelini atmıştır. Gerçekten Reform Komisyonu bu maddede, bir yıldan yukarı bir süre ile hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine getirildiği cezaevlerinde hükümlünün bir başka cezaevine gönderilmesini emretmek veya progresif (müterakki) rejimin biri ötekini kovalıyan aşamalarına geçmesine karar vermek üzere yalnız cezaların yerine getirilmesi ile görevli bir Hâkimi tek yetkili tanımakta idi.

Bundan esinlenen İnfaz İdaresi progresif rejimin uygulandığı merkez cezaevlerinde cezaların yerine getirilmesini denetlemek üzere birer Hâkimi görevlendirdi. Bu Hâkimlerin uygulamada özel hiçbir yetkisi yoktu. Onlar sadece İnfaz İdaresinin bir temsilcisi olarak hareket edeceklerdi.

İşte böylece bir kanun hükmünün yokluğuna rağmen İnfaz Hâkimliği bir gerçek olarak ortaya çıktı.

İnfaz Hâkimliğini Müesseseseleştirip genelleştiren ve yetkilerini belirten 1958 tarihli C. P. P. olmuştur. (C. P. P. Madde : 721, 722, 731, 733, 741, 742, 743).

İnfaz Hâkimi yer itibariyle yetki çevresi içindeki infaz kuruluşlarına yerleştirilmiş bulunan hükümlülerin cezalarının infazını izlemekle görevlendirilmiştir. (C. P. P. Madde : D 116). Bundan maksat cezanın yerine getirilmesini geniş ölçüde şahsileştirmektir. Gerçekten İnfaz Hâkimi her hükümlünün kişiliğini, ondaki iyileşme ve uslanma gayretini, kültür ve ahlâk durumunu göz önünde bulundurmak suretiyle infaz tretmanının başlıca şekillerini tesbit edecektir. Hükümlüyü yeniden toplum hayatına alıştırmak ve hürriyet içinde moral kalkınmasını sağlamak amacıyla ceza evi dışında çalıştırma, yarı serbesti ve izin imkânlarından yararlanmasını karara bağlayacaktır.

Uslandığına kanaat getirdiği hükümlünün şartla salivermesini Adalet Bakanlığına teklif etmekte onun yetkisindedir. Bundan başka hükümlüyü derece derece iyileştirip uslandıran ve böylece toplum hayatına hazırlayan progresif rejimin biri ötekini izleyen değişik aşamalarından geçmesini sağlamak görevi de onundur. (C. P. P. Madde : 722).

II — İnfaz Hâkiminin Statüsü :

A — ATAMA VE GÖREVDEN ALMA :

Yukarıda da belirtildiği gibi İnfaz Hâkimi Yüksek Hâkimler Kurulunun bu yoldaki düşüncesi sorulduktan sonra Adalet Bakanlığı tarafından kararname ile atanır. (C. P. P. Madde : 721). Asliye Mahkemelerinden hangilerinde İnfaz Hâkimi bulunacağını kanun tâyin eder Gerçekten C. P. P. Madde D. 115 İnfaz Hâkimi olarak görevlendirilen bir Hâkimin bulunacağı Asliye Mahkemelerini ve bu Hâkimin yer itibariyle yetki çevresini liste halinde açıkça göstermiş bulunmaktadır.

Bu maddeden de anlaşıldığı gibi İnfaz Hâkimi, Asliye Hâkimi derecesini kazanmış, meslekte görgü, bilgi ve tecrübe sahibi olmuş bir insandır. Görevi, yetki çevresi içinde bulunan infaz kuruluşlarındaki hükümlülerin cezalarının çektirilmesini yakından takip etmektir. (C. P. P. Madde D. 116/1).

İnfaz Hâkimi de Sorgu Hâkimi gibi üç yıllık bir süre için atanır. Sürenin sonunda yeniden atanması mümkündür. (C. P. P. Madde 50). Atamadaki usûle uygun olarak yani Yüksek Hâkimler Kurulunun düşüncesi alındıktan sonra Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen bir kararnâme ile görevine son verilebilir. (C. P. P. Madde 721).

B — İNFAZ HÂKİMİNİN YER İTİBARIYLA YETKİSİ :

C. P. P. nin yukarıda söz konusu olan maddeleri İnfaz Hâkiminin bütün Asliye Mahkemeleri nezdinde değil fakat ancak listesi kanunla tesbit edilen en önemli Asliye Mahkemeleri nezdinde bulunmasını öngörmektedir.

Gerçekten C. P. P. Madde 721 (Listesi kanunla tesbit edilen mahkemelerde bir hâkim İnfaz Hâkimi olarak görevlendirilir.) demek suretiyle İnfaz Hâkimliklerinin kurulacağı yerlerin tesbitini kanun koyucuya bırakmış bulunmaktadır. İnfaz Hâkiminin yer itibariyle yetkisi mensup olduğu Asliye Mahkemesinin yargı çevresinden daha geniş olabilir; Hâkim, yetkilerini komşu Asliye Mahkemesi yargı çevre-

sindeki İnfaz Kuruluşlarında bulunan hükümlüler üzerinde de kullanılabilir.

C — İNFAZ HÂKİMİNİN GÖREV İTİBARIYLA YETKİLERİ :

C. P. P. İnfaz Hâkiminin hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında cezaevi içinde olduğu kadar hükümlü hakkında hürriyet içinde tretman tedbirlerinin uygulandığı cezaevi dışında da yetkili kılınmıştır. Ancak, İnfaz Hâkiminin bu yetkileri, cezaevi içinde ve cezaevi dışında büyük farklılıklar gösterir.

III — İnfaz Hâkiminin, Cezaevinde bulunan hükümlüler üzerindeki yetkileri :

C. P. P. Madde 728 :

«İnfaz Kuruluşlarının teşkilâtı ve bunların iç rejimi karar-nâme ile düzenlenir.

Hürriyeti bağlayıcı cezalar için kurulan cezaevlerinde uygulanacak rejim, hükümlülerin iyileşmesini sağlamak ve onları yeniden toplum hayatına hazırlamak amacına yöneltilmiş olacaktır,» hükmünü koymaktadır. İşte bu amaca ulaşmak için C. P. P., İnfaz Hâkimine geniş yetkiler tanımış bulunmaktadır.

A — İNFAZ HÂKİMİNİN KARAR YETKİLERİ :

a) İnfaz Hâkimi her hükümlü için İnfaz Tretmanının başlıca şekil ve metodlarını tesbit etmek suretiyle cezanın şahsileştirilmesini sağlar. (C. P. P. Madde 722).

b) Uzun süreli hapis cezalarının yerine getirildiği merkez ceza evleriyle benzeri infaz kuruluşlarında, İnfaz Tretmanının başlıca metod ve şekillerinin kararlaştırıldığı klâsman komisyonuna, İnfaz Hâkimi başkanlık eder. Bu komisyon Cezaevi Müdürü, Müdür Yardımcısı, Başgardıyan, Doktor, Asistan Sosyal, Ruh Hekimi ve Edükatörlerden meydana gelir. (C. P. P. Madde D. 96). Komisyon üyelerinin düşüncesini alan Hâkim, her hükümlü için uygulanacak tedbirleri karara bağlar.

Ancak unutmamak lâzımdır ki İnfaz Hâkimi görevlerini yaparken kendisini İnfaz İdaresi Bölge Müdürü veya Cezaevi Müdürü yerine koyamaz. O sadece cezanın uygulanmasına yön verir ve kontrol eder. Cezanın şahsileştirilmesini sağlar ve bu gaye ile her hükümlü hakkında uygulanması gerekli tretman tedbirlerinin neler olacağına karar

verir. (C. P. P. Madde. D. 116/2). Bununla beraber, acele hallerde yukarıda sözü geçen Klâsman Komisyonunun mütalâasını almadan yalnız başına karar vermek yetkisi de vardır. (C. P. P. Madde D. 116/3).

c) Progresif Rejimin uygulandığı merkez cezevlerinde hükümlülerin serbest hayata dönüşünü kolaylaştırmak amacile biri ötekini takip eden ve rejim itibarile birbirinden farklı olan aşamalar öngörülmüştür.

Birinci aşama gözlem devresi olup hükümlü gece ve gündüz yalnız başına bir hücreye kapatılır. Bu aşamanın süresi bir yılı geçemez.

Ancak İnfaz Hâkimi doktorun düşüncesini aldıktan sonra bu süreyi kısaltabilir. (C. P. P. Madde. D. 97).

Hücre hapsinin uygulandığı cezaevlerinde Cezaevi Müdürü özellikle hükümlünün intihar niyetini açığa vuran olayların varlığı halinde doktordan bu hususta gerekçeli rapor alarak onu tecrit rejimi dışına çıkarabilir. Ancak sonradan kendisini bu karara sevkeden sebepler hakkında İnfaz Hâkimine bilgi vermek zorundadır. (C. P. P. Madde D. 84). İnfaz Hâkimi bundan sonra hükümlü hakkında gerekli kararı verir.

Son aşamalarda hükümlüler cezaevi dışında çalıştırılmak ve yarı yarıya serbest bırakılmak şeklinde uygulanan ve onları şartla salıvermeye hazırlayan bir güven rejiminden yararlanırlar.

Bir aşamadan ötekine geçmek için gerekli olan süre ve şartları Cezaevi iç tüzüğü tesbit eder, Son aşamalara geçirilirken hükümlülerin sadece uslanma ve toplum hayatına yeniden alışma yeterliklerine değil fakat aynı zamanda çektikleri ceza ile arta kalan cezalarının süresine de bakılır.

İşte hükümlülerin bir aşamadan ötekine geçmesine de Klâsman Komisyonunun düşüncesini aldıktan sonra İnfaz Hâkimi karar verir. (C. P. P. Madde. D. 97).

d) Hükümlüler İnfaz İdaresi tarafından kontrol edilen işlerde Cezaevi dışında çalıştırılabilir. (C. P. P. Madde 723/I, Madde D. 126).

Hükümlülerin cezaevi dışında çalıştırılmasına Cezaevi Müdürünün teklifi üzerine veya onun düşüncesini aldıktan sonra İnfaz Hâkimi karar verir.

Hâkim, bu hususta yararlı olduğuna kanaat getirdiği bütün bilgileri toplar. (C. P. P. Madde D. 119).

e) Hükümlünün yarı serbest rejimden yararlanması yine İnfaz Hâkiminin kararı ile mümkündür.

Yarı serbest rejim, hükümlünün herhangi bir korunma ve gözetim tedbiri olmaksızın serbest çalışan koşullar içinde cezaevi dışında bir iş yerinde çalışması ve her akşam cezaevine dönmesi, bayram ve tatiller ile çalışmadığı günleri cezaevinde geçirmesi demektir. (C. P. P. Madde 723/2, Madde D. 136).

Yarı Serbest rejime kabul edilen hükümlüler bazı genel ve özel kaidelere boyun eğmek zorundadırlar.

Adalet Bakanı tarafından tesbit edilen genel kaideler iyi tutum ve davranış koşullarına, çalışma ve uygulama düzenine, iş yerine devama ilişkindir.

Özel kaideler ise İnfaz Hâkimi tarafından kararlaştırılır. Bunlar cezaevinden çıkış ve iş yerinden dönüş saatlerine, işin kendine has özelliklerine ve hükümlünün kişiliğine ilişkin kaidelerdir.

f) İnfaz Hâkimi, cezasının belli bir kısmını çekmiş olan hükümlüye cezaevi dışına çıkma izni verebilir. (C. P. P. Madde 723, Madde D. 142). Hükümlünün bu imkândan yararlanabilmesi için şartla salıverme teklifi yapılacak ölçüde hapis cezasını çekmiş olması gerekir. (C. P. P. Madde D. 143).

Hükümlünün ailesi kişilerinden birinin ciddi hastalığı veya ölümü önemli bir izin sebebidir.

Bundan başka yakında tamamen serbest bırakılacak veya şartla salıverilecek yahut Yarı-Serbest rejimden faydalanacak hükümlünün kendisine uygun bir iş bulması, cezaevinde eğitim öğretim gören hükümlünün dışarıdaki okullardan birinde sınavlara girmesini, gerekiyorsa bir hükümlünün tıbbî, psikolojik ve psikoteknik muayeneden geçmesini sağlamak amacı ile izin verilebilir.

Yarı-Serbest Rejime kabul edilmiş bulunan bir hükümlüye, bayram ve pazar günleri yahut çalışmadığı günler izin verilebilir. Nihayet hükümlünün cezasını çekmekte olduğu cezaevi iç tüzüğü buna elverişli olduğu takdirde Yarı-Serbest rejime kabul edilecek olan hükümlünün denemesi böyle bir güven rejimine lâyık olup olmadığının tesbiti bakımından da hükümlüye izin verilmesi mümkündür. (C. P. P. Madde D. 144). İşte bütün bu hususlar hakkında karar vermek yetkisi İnfaz Hâkimine aittir.

İznin süresini saat olarak Hâkim tâyin eder. Hükümlünün ailesinden bir yakınına ciddi hastalığı veya ölümü halinde bile bu izin en çok üç gündür.

Diğer hallerde bir gündüz süresini geçemez. (C. P. P. Madde D. 145 ve Madde D. 425).

g) Güven rejiminden yararlanan hükümlünün iyi halli olmadığı veya Hâkim tarafından tesbit edilmiş bulunan özel edimleri yerine getirmedigi anlaşılırsa İnfaz Hâkimi hükümlü lehine uyguladığı tedbirleri geri alabilir. (C. P. P. Madde D. 138 ve 139).

Acele hallerde İnfaz Hâkimine hesap vermek, hareketinin nedenlerini sonradan açıklamak üzere Cezaevi Müdürü de hükümlüyü yararlandığı güven rejiminden yoksun bırakmak ve onu yeniden cezaevine kapatmak yetkisine sahiptir. (C. P. P. Madde D. 124/3).

B — DENETİM YETKİLERİ :

İnfaz Hâkimi yer itibariyle yetki çevresine giren İnfaz Kuruluşlarında cezaların uygulama rejimini denetler.

Gerekli gördüğü her zaman ve yılda en az dört defa İnfaz İdaresi Bölge Müdürü kendi bölgesi içinde bulunan cezaevlerini gidip görmek, servislerin çalışmalarını yerinde incelemek, cezaevi idaresi tarafından tutulan defterleri özellikle hükümlüler sicilini tetkik etmek ve bu teftiş sırasında gördüklerini, yapılması ve tamamlanmasını gerekli bulduğu işleri özel bir deftere yazmak zorundadır.

Bölge Müdürü ve Müfettişleri her denetim sonunda düzenledikleri raporun aslını Adalet Bakanlığına bir nüshasını da İnfaz Hâkimine gönderirler. Bundan güdülen amaç Hâkimin denetim görevini kolaylaştırmaktır (C. P. P. Madde D. 201/2).

Cezaevinin düzen, disiplin veya güvenliği üzerinde etkili olan her önemli olay derhal Cezaevi müdürü tarafından Valiye C. Savcısı ile İnfaz İdaresi Bölge Müdürü ve Adalet Bakanının bilgisine sunulur.

Eğer, bu önemli olay bir hükümlü ile ilgili bulunuyorsa durum İnfaz Hâkimine de bildirilir. (C. P. P. Madde D. 280/2).

İnfaz Hâkimi cezaların hangi koşullar altında yerine getirildiğini de denetler. Gerçekten İnfaz Hâkimi sağlık ve sağlık hizmetleri, güvenlik, beslenme rejimi, çalışma, disiplin, tüzüklerin uygulanması

hükümlülerin eğitim ve moral kalkınmasıyla ilgili olarak cezaevinin iç gözetimi ile görevli olan Nezaret Komisyonunun çalışmalarına katılır. (C. P. P. Madde D. 184).

İnfaz Hâkimi yer itibariyle yetki çevresi içine giren infaz kuruluşlarını zaman zaman denetim amacı ile gidip görmek (C. P. P. Madde D. 727)., hükümlülerin cezalarının hangi koşullar altında çekildiğini araştırmak zorundadır. Bu ziyaretlerin en az ayda bir defa yapılması gereklidir. Bu ziyaretler sırasında görüp tesbit ettiği hususlar hakkında yetkili makamlara bilgi verir.

İnfaz Hâkimi ayrıca her altı ayda bir cezaevlerinin çalışması hakkında Adalet Bakanına bir rapor verir. (C. P. P. Madde D. 176).

İnfaz Hâkimi normal gün ve saatler dışında cezaevi personelinin hiç kimse hazır bulunmaksızın hükümlülerle konuşabilir. Bu görüşmeyi hükümlülerin hücrelerinde de yapabilir. (C. P. P. Madde D. 232).

IV— HÜRRİYETE KAVUŞAN HÜKÜMLÜLER HAKKINDA İNFAZ HÂKİMİNİN YETKİLERİ.

Hürriyete kavuşmuş hükümlüler arasında ceza mahkûmiyeti deneme şartı ile ertelenenler, şartla salıverilenler ve ikamet yasaklıları vardır. Burada açık ortamda tretman söz konusudur.

1 — Deneme şartı ile erteleme halinde yetkileri :

Deneme suretiyle erteleme, basit erteleme gibi hükümlüyü cezaevinin kötü etkilerinden uzak tutmak gayesiyle mahkemece hükümlü olan hapis cazasının icrasını askıda bırakmaktır.

Fakat onun hükümlüyü her hangibir gözetim ve yardım tedbiri olmadan kendi haline bırakan basit ertelemeyi farkı hükümlüye birçok gözetim ve yardım tedbirlerinin empoze edilmesi ve bazı özel edimlere riayet görevinin yükletilmiş olmasıdır.

Bu tip ertelemenin temelinde Hâkime yargılama sonunda suçu sabit olan bir kimseyi kendi iradesiyle bir deneme rejimine tabi tutma yetkisi veren bir Anglo-Amerikan Müessesesi olan Probasyon vardır.

C. P. P. Madde 739 deneme suretiyle ertelemenin mahiyet ve muhtevasını şöyle açıklamaktadır :

«Deneme suretiyle erteleme, suçluların toplum hayatına yeniden alıştırmaları bakımından kamu idaresi tarafından ön görülen

yardım ve nezaret tedbirleriyle yine aynı idare tarafından tesbit edilen ve ayrıca hükümlülük kararında özel olarak öngörülen mecburiyetleri ihtiva eder.»

İşte İnfaz Hâkimi bu rejim ile ilgili yardım ve nezaret tedbirleriyle mecburiyetlerin yerine getirilip getirilmediğini kontrol eder. (C. P. P. Madde R. 53).

Bu amaçla probasyon ajanları Adalet Bakanlığı tarafından kararlaştırılan koşullar altında İnfaz Hâkiminine yardımcı olurlar.

İnfaz Hâkimi onların çalışmalarını koordine eder ve Probasyon Komitesine katılır. (C. P. P. Madde R. 54).

Suçluların yeniden toplum hayatına alıştırılması için öngörülen yardım ve tedbirlerinin icrası bu **probasyon komitesinin yönetim** ve gözetimi altına konulmuştur. İşte bu komiteye İnfaz Hâkimi başkanlık eder. Böylelikle probasyon çalışmalarını yönetir.

İnfaz Hâkimi gerekli görürse hükümlü hakkında uygulanan edimleri kendiliğinden veya Cumhuriyet Savcısının isteği yahut ilgilinin dileği üzerine değiştirilebilir, düzeltebilir veya tamamen ortadan kaldırabilir. (C. P. P. Madde 741).

İnfaz Hâkimi hükümlü hakkında uygulanan yardım ve nezaret tedbirlerinin ve öngörülen edimlerin olumlu sonuçlar verdiğine ve hükümlünün toplum içinde yaşıyacak nitelik ve yeterlikleri kazandığına kanaat getirirse hükümlünün oturduğu yer Asliye Mahkemesinden ceza mahkûmiyetinin hiç olmamış sayılmasına karar verilmesini ister.

Ancak mahkeme böyle bir isteği ceza mahkûmiyetinin kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçmeden inceleyemez. (C. P. P. Madde 743).

Buna karşılık İnfaz Hâkimi probasyon tedbirlerinin ve mecburiyetlerinin olumlu bir sonuç vermediğini tesbit ederse Ceza mahkûmiyetinin yerine getirilmesine karar verilmesi için aynı yer Asliye Mahkemesine başvurur. Hâkim gerekçeli bir kararla hükümlünün cezaevine kapatılmasını da emredebilir. Bu takdirde mahkeme hükümlü hakkında üç gün içinde bir karar verir. (C. P. P. Madde 742).

Probasyon Komitesine başkanlık eden İnfaz Hâkimi bu komiteyi teşkil edecek üyeleri Adalet Bakanlığının onayına sunar. (C. P. P. Madde D. 551 ve 145).

Probasyon Komitesine başkanlık eden İnfaz Hâkimi komite faaliyetine faydalı işbirliği getirmeleri için aktif üyeleri kalifiye kişiler arasından seçip tâyin eder. (C. P. P. Madde D. 552).

İnfaz Hâkimi hali hazır veya geçmişteki görevleri yahut komite çalışmasına sağladıkları yarar sebebiyle belli kişilere şeref üyeliği payesi verebilir; maddî ve mâlî yardımları sebeble iyiliksever üyeleri bizzat tâyin eder. (C. P. P. Madde D. 553).

Probasyon komitesinin toplantı yer ve tarihini kararlaştıran ve oturumlara başkanlık eden İnfaz Hâkimi probasyon ajanlarını, erkek ve kadın asistan sosyal ve delegelerden kurulu, sınırlı komiteyi en az üç ayda bir defa, tam teşekküllü komiteyi ise yapılan çalışmanın bilânçosunu ve elde edilen sonuçları tesbit için en az yılda bir defa toplantıya çağırır. (C. P. P. Madde D. 554).

İnfaz Hâkimi bu toplantılara mahallî otoriteleri, Kamusal ve özel örgütlerin temsilcilerini ve komite çalışmalarına yararlı bir işbirliği sağlayan bütün ilgili kişileri davet edebilir (C. P. P. Mad D. 555).

İnfaz Hâkimi emrine verilen memurlar ile servis şefi, probasyon ajanları, erkek ve kadın asistan sosyaller ve kâtipler üzerinde tam bir yetki ve otorite sahibidir.

Hâkim, bunlara ve delegelere görevlerinin ifasında gerekli gördüğü her türlü tâlimatı verir.

İnfaz Hâkimi, hükümlülerin göz altında bulundurmak, kontrol ve onlara yardım etmek için kanunda öngörülen tedbirlerin gerektirdiği kararları alır.

Komite toplantılarının gün ve yerini tesbit, bu toplantılara katılması gerekenleri davet, oturumlara başkanlık eden İnfaz Hâkimi, komite çalışmaları hakkında her ayda bir Adalet Bakanlığına bir rapor gönderir (C. P. P. Madde D. 556).

İnfaz Hâkimi denemeye tabi tutulan her hükümlü için bir probasyon ajanı ve gerektiğinde bir kadın veya erkek asistan sosyal veya bir delege'de tayin eder. (C. P. P. Mad. D. 557).

Probasyon ajanı hükümlüyü yakından takip eder, onunla sıkı bir ilişki kurar. Bu amaçla hükümlüyü gerektiği zaman komite merkezine çağırır ve onu evinde veya iş yerinde ziyaret eder. Probasyon Ajanı, hükümlünün tutum ve davranışları hakkında üç ayda bir İnfaz Hâkimine bir rapor vermek öngörülen yardım ve nezaret tedbirlerine

ve mecburiyetlere uymasını sağlamak, eğer hükümlü bu yardım ve nezaret tedbirlerine uymuyorsa ve mecburiyetleri yerine getirmiyorsa vakit geçirmeksizin durumu İnfaz Hâkimine bildirmek zorundadır. Probasyon Ajansı hükümlü hakkında yararlı olacağını düşündüğü değişiklik ve yenilikleri ve diğer yardım tedbirlerini İnfaz Hâkimine teklif eder. (C. P. P. Mad. D. 558).

Probasyon Servisi Şefi, Probasyon Ajanları ile delegelerin çalışmasını kontrol eder. Bunların ve sosyal asistanların çalışmalarını koordine eder. Servisin hükümlüler üzerinde etkili olması ve olumlu sonuçlar elde edebilmesi için İnfaz Hâkiminin otoritesi altında gerekli direktifleri verir. (C. P. P. Madde. D. 559).

Erkek ve kadın sosyal asistanlar İnfaz Hâkiminin otoritesi altında ve probasyon ajanları ile sıkı bir ilişki kurarak gerek hükümlülere gerekse hükümlülerin ailelerine durumlarının gerektirdiği maddî ve moral yardımları yaparlar. (C. P. P. Mad. D. 560).

2 — İnfaz Hâkiminin şartla salıverme konusundaki yetkileri :

a) Salıverme kararından önce,

Şartla salıverme kararı verilmeden önce İnfaz Hâkiminin mütalâası alınır Şartla salıvermeye Adalet Bakanı karar verir. Şartla salıvermeye ilişkin teklif dosyası hükümlünün hapis yattığı Cezaevi Müdürünün, İnfaz Hâkiminin ceza mahkûmiyetine karar veren mahkeme nezdindeki Savcının, hükümlünün yattığı cezaevinin bulunduğu yer Valisinin kimlerden ve ne suretle kurulacağı Kanunla tesbit edilen ve Adalet Bakanlığı nezdinde bulunan istişarî komitenin düşüncelerini kapsar (C. P. P. Madde 730)

b — Salıverme kararından sonra :

Adalet Bakanı şartla salıverme kararı verdikten sonra İnfaz Hâkimi bu defa yukarıda belirtilen yetkilere benzeyen yetkilerini şartla salıverilen hükümlü hakkında kullanır.

Şartla salıvermeden yararlanma hükümlünün yeniden toplum hayatına alışmasını ve toplum içinde yaşamasını kolaylaştırmak ve gerçekleştirmek için gerekli yardım ve kontrol tedbirlerinin ve diğer özel şartların uygulanması suretile olur.

Bütün bu tedbirler İnfaz Hâkiminin başkanlık ettiği «Hürriyete Kavuşanlara Yardım Komitesi'nin yönetim ve gözetimi altında patro-

naj derneklerinin de iştirakiyle uygulama alanına konulur. (C. P. P. Mad. 731 ve Mad. D. 538).

Hürriyete Kavuşanlara Yardım Komitesinin yer itibarile yetkili çevresi, merkezi, teşekkül tarzı, fonksiyonları, çalışmaları için gerekli olan finansman kaynakları, uyguladığı metodlar (C. P. P. Mad. D. 546) da öngörülen Probasyon Komitesininkilerle benzerlik arzeder. (C. P. P. Mad. 539).

İnfaz Hâkimi hükümlünün yeniden toplum hayatına alışması ve toplum içinde normal bir kimse gibi yaşaması özellikle ailesine karşı olan görevlerini yerine getirmesi ve meslekî alanda gerektiği şekilde çalışması bakımından hükümlünün gayretlerini teşvik ve ona yardım etmek için her türlü maddî ve moral tedbirleri alır. (C. P. P. Mad. D. 532).

İnfaz Hâkimi şartla salıverilen hükümlüyü emredeceği tedbirlerle pek yakından göz altında bulundurulduğuna inandırmak zorundadır. Gerçekten Hâkim, şartlı hürriyet rejimine kabul edilmiş olan hükümlüye,

- 1 — Şartlar salıverme kararında belirtilen belli bir yerde oturmak,
- 2 — İnfaz Hâkiminin veya onun tâyin edeceği komite üyelerinden birinin çağrılarına gelmek,
- 3 — Belirsiz zamanlarda yapılacak ziyaretleri kabul etmek, hareket ve davranışlarını kontrole yarayacak nitelikteki bilgi ve belgeleri vermek zorunluluklarını yükleyebilir. (C. P. P. Madde. D. 533).

İnfaz Hâkimi şartla salıverilen hükümlünün oturmak istediği yerin İnfaz Hâkimi ve Valisi ile görüşüp konuştuğundan sonra ikâmetgâhını değiştirmesine müsaade edebilir.

Şartlı hürriyet rejiminden yararlanan hükümlü 8 günü aşan her türlü yer değiştirme ve dış gezileri için önceden İnfaz Hâkiminin müsaadesini almak zorundadır. (C. P. P. Mad. D. 534).

c) Şartla salıvermenin geri alınması:

İnfaz Hâkimi nasıl şartla salıverme kararı veremiyorsa şartla salıvermenin geri alınmasına da karar veremez. Fakat ancak şartla salıverenin geri alınmasını teklif edebilir. Gerçekten şartlı hürriyet rejiminden yararlanan hükümlünün yeni bir ceza mahkûmiyeti, herkesce bilinen kötü tutum ve davranışları, şartla salıverme kararında belirtilen koşullara aykırı hareketleri ve tedbirlere riayetsizliği halinde Adalet Bakanı İnfaz

Hâkimi ile istişarî komitenin düşüncelerini aldıktan sonra şartla salıvermenin kaldırılmasına karar verebilir.

Acele hallerde şartla salıverilen hükümlünün bulunduğu yer İnfaz Hâkimi Cumhuriyet Savcısının mütalâalarını almak ve durumu derhal Adalet Bakanına bildirmek şartile hükümlünün geçici olarak tutuklanmasını emredebilir. (C. P. P. Mad. 733).

İnfaz Hâkimi deneme şartile ertelemeye suçlunun vecibelerini değiştirmek veya kaldırmak yetkisini haiz olduğu halde şartla salıvermede yalnız şartla salıverme kararında belirtilen tedbir mecburiyetlerin değiştirilmesini teklif edebilir. Gerçekten şartla salıverme kararı salıvermenin hangi koşullar altında geri alınacağını veya devam edeceğini, yardım ve kontrol tedbirlerinin özünü ve süresini gösterir.

Şartla salıverme süresi içinde salıverme kararında belirtilen tedbirler İnfaz Hâkiminin teklifi üzerine ve istişarî komitenin düşüncesi alındıktan sonra değiştirilebilir. (C. P. P. Madde. 732).

3 — Kesin olarak salıverilen hükümlüler hakkında İnfaz Hâkiminin yetkileri :

Kesin olarak serbest bırakılan hükümlüler hakkında İnfaz Hâkiminin pek çok yetkileri vardır.

İnfaz Hâkimi fakir ve muhtaç hükümlülere salıverme sırasında yapılan yardımları kontrol eder. Bu yardımlar değişik şekillerde ortaya çıkar. Örneğin yoksul hükümlülere gitmek istedikleri yere kadar yolda geçirecekleri günler için cezaevinden çıktıkları anda yiyecek ekmek ve katık verilir. (C. P. P. Madde. D.482).

Cezaevi Müdürü ile Sosyal Servis Mensupları konuşup anlaşarak imkânların elverdiği ölçüde giyecek elbisesi olmayan veya elbise alacak parası bulunmayan hükümlülere elbise temin ederler. Zaten hükümlülere cezaevi dışında giymek üzere bir kat sivil elbise ile gerektiği kadar çamaşır bedava veya masraflarına katılmak suretiyle verilir. (C.P.P. Madde. D. 482).

Bundan başka İnfaz İdaresi orada bulunmasını haklı gösterecek sebeplerin varlığı halinde yeter miktarda parası olmayan hükümlülere serbest bırakıldıkları sırada gidecekleri yere kadar gereken yol masraflarını tamamen sağlar veya kısmen bu masraflara katılır. Ancak idarenin yol masraflarını vermesi veya kısmen iştirâkî yoksul hükümlüler için söz konusu olabilir. Keyfiyet aynı zamanda İnfaz Hâkiminin kontrolü altında konulmuştur. (C. P. P. Madde D. 483).

Şartla salıvermeden kesin salıvermeye kadar geçen zaman içinde hükümlü isterse «Hürriyete kavuşanlara Yardım Komitesi»nin yardımlarından yararlanmaya devam edebilir. (C. P. P. Madde. D. 543).

Kesinlikle salıverilen her hükümlü ikâmetgâhının bulunduğu yerdeki komitenin himayesi altına girerek onu yardımlarından yararlanabilir. (C. P. P. Madde. D. 544).

Böylece İnfaz Hâkimi şartla salıverilen hükümlülerle kesinlikle serbest bırakılan hükümlülerin durumlarının gerektirdiği şekil ve ölçüde komitenin yardım ve desteklerini sağlamış olur.

Hürriyete Kavuşanlara Yardım Komitesinin başkanı olan İnfaz Hâkimi eski suçluların toplum hayatına normal bir insan olarak katılmalarını sağlamak amacını güden özel hayır kuruluşları ile patronaj derneklerinin çalışmalarını koordine eder. (C. P. P. Madde. D. 540) Ve her yıl bu komitenin yetkisine bağlı olan ve hürriyete kavuşanlara tahsis edilmiş bulunan muhtelif ocakları, kabul merkez veya müesseselerini ziyaret eder ve bu kuruluşların çalışmaları hakkında Adalet Bakanlığına bir rapor verir. (C. P. P. Madde D. 540).

Nihayet İnfaz Hâkimi hürriyete kavuşanları yedirip içiren ve barındıran patronaj dernekleri tarafından sosyal yardım ile ilgili kanun hükümlerine uygun olarak formüle edilen AGREMAN istekleri hakkında komite Başkanı sıfatile düşüncesini bildirir. (C. P. P. Mad. D. 541).

4 — İnfaz Hâkiminin serseri kişiler hakkındaki yetkileri :

Serserilik yaptıkları için yakalanan kimseler hakkında herhangi bir muameleye girişmeden önce İnfaz Hâkimi Cumhuriyet Savcısıile istişare eder Savcılıkça tatbikat yapılmasına yer olmadığı sonucuna varılırsa İnfaz Hâkimi serseri kişiyi Kamusal veya özel bir hebergement (Yedirip içirme ve yatırma) Müessesesine yerleştirebilir.

5 — Hakların ve itibarın iadesi :

Eski bir hükümlünün başvurması üzerine İnfaz Hâkimi bu konudaki düşüncesini Cumhuriyet Savcılığına bildirir.

İşte, C. P. P. nin İnfaz Hâkimine tanıdığı yetkiler bunlardan ibarettir.

TERCÜMELER

Yazan : Pierre VAN DROOGHENBROECK

Çeviren : Salim ÖZDEMİR

(Ordu - Sorgu Hâkimi)

2 BELÇİKA'DA TECİL (Le Sursis)

29/Haziran/1964 tarihli Yasa, 31/Ağustos/1888 tarihli yasanın 9. maddesine bir fıkra ekleyen 14/Kasım/1947 tarihli yasayla düzenlenen Tecil Müessesesini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu yasa, Tecil koşullarını genişlettiği gibi, tecilin geri alınma kuşullarını da yeni esaslara bağlamıştır.

Bugün uygulanmakta olan tecil sistemini, üç bölüm halinde incelemek uygun olur.

- I — Tecilin kuşulları
- II — Tecilin çeşitleri
- III — Tecilin etkileri

I — TECİLİN KOŞULLARI

29/Haziran/1964 tarihli yasaya göre, tecile karar verebilmek için başlıca üç koşulun gerçekleşmiş olması gerekir.

A — Tecilden yararlanacak kişinin, daha önceden ağır hapis ya da altı aydan fazla hapis ve hafif hapis cezasıyla mahkum olmamış bulunması,

B — Tecile konu teşkil eden bir veya birden fazla suç için hükmedilen hürriyeti bağlayıcı cezaların toplamının üç seneyi geçmemiş olması,

C — Hakkında tecile karar verilecek kişinin, bir daha suç işlemeyeceğine kanaat getirilmiş olması gerekir.

A — Daha önceden ağır hapis ya da altı aydan fazla hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olmamak.

Önce şu hususu belirtelim ki, geçmişteki mahkûmiyetin tecile engel teşkil edebilmesi için, bu mahkûmiyet kararının yetkili Belçika Mahkemeleri tarafından verilmiş olması gerekir. (1)

Tecil yönünden, yabancı bir Devlet Mahkemesi tarafından verilmiş olan mahkûmiyet hükmü, hiç yokmuş gibi kabul edilir. Gerçekten böyle bir mahkûmiyetin hiç bir etkisi olmadığı gibi, infazına da imkan yoktur. (2)

31/Mart/1888 tarihli yasanın 9. maddesinin eski hükmüne göre, daha önceden cürüm veya cünha cinsinden bir suçtan dolayı mahkûm olanların, tecilden yararlanmaları olanaksızdı. Bu tür bir suçtan dolayı mahkûm olanlar için, aradan belirli bir sürenin geçmiş olmasının da önemi yoktu. (3)

1888 tarihli yasanın bu son derece sınırlayıcı hükmü, çok büyük sakıncalar doğuruyordu. Nitekim, sosyal yarar yönünden pek okadar önemli olmayan ve tamamen bir tesadüf sonucu olarak işlenmiş olan hırsızlık veya taksirli suçlardan mahkûmiyet durumu, tecil hükmünün uygulanmasına salt olarak engel teşkil etmekteydi. Oysaki bu gibi tesadüfi suçluların, aradan belirli bir süre geçtikten sonra ıslah olmaları olanak dışı değildir. Tesadüfi suçluları, topluma kazandırmak için, bunların tecilden yararlanmalarını sağlamak toplumsal bir ödevdir. Gerçekten de 1888 tarihli yasanın bu katı hükmü, uzun süre hukukçuların eleştirme konusu olmuştur. (4)

19/Kasım/1947 de kabul edilen bir yasayla, önceki mahkûmiyetin üç aydan fazla ağır hapis veya hapis olmaması halinde, tecilden yararlanma olanağı sağlanmış ve böylelikle, eski yasanın katı hükmü de nis-

(1) Belçika Yargıtayının 29/Mayıs/1911 tarihli kararı.

(2) Jean SERVAIS'nin «Şartlı Mahkûmiyet ve Hükümlerin İnfazı» adlı eserinden, -Nypels, 3. Bası 1938, sayfa 456.

(3) Millet Meclisinin 16/Mayıs/1888 tarihli oturumundan. Dönem 1888. Pass. (Düster) 1888. sahife 264.

(4) Jules DESTREE tarafından hazırlanıp, Millet Meclisine sunulan 19/Şubat/1925 tarihli bir Kanun Teklifiyle, tecile ait hükümlerin ıslah edilmesi ve hiç olmazsa, daha önceki para cezalarına mahkûmiyetin, tecilde nazara alınmaması isteniyordu.

beten hafifletilmiştir. 1947 tarihli yasa, Senatör LOHEST tarafından Senato'ya bir teklif halinde getirilmiş ve bu teklifle, önceki mahkûmiyetler için üç aylık bir limitin tanınmış olmasıyla, yasanın özüne dokunulmamış olacağı görüşü ustalıkla savunulmuştur.

29/Haziran/1964 tarihli yasanın kabulüyle, tecile ait kuşullar daha da genişletilmiş oldu.

B — Bir veya birden fazla suçlar için, hükmedilen hürriyeti bağlayıcı cezaların toplamının üç seneden fazla olmaması .

a) **Genel olarak :** Burada, 1888 tarihinden bu yana kaydedilen gelişmelere değinmek yerinde olur.

1964 tarihli yasa hükümlerine göre de, önceki mahkûmiyetin altı aydan fazla olmaması gerekir. Gerçekten, altı aylık bir limit te çok azdır. İşlenen suçun nitelik ve özelliği, onu işleyen, toplum düzenine uyabilip uyamayacağının zorunlu bir kanıtı sayılamaz. Bir tesadüf sonucu, da, ağır ve toplumun tepkisine yolaçabilecek bir suç işlenebilir. İşte bu gibi durumlarda bile, suçluyu topluma kazandırabilmek için, suçlunun cezasının ertelenmesinde sayısız sosyal yarar mevcuttur. Yargıçlar, bu gibi tesadüfi suçluların tecilden yararlanmalarını içtenlikle isteyebilirler. Ancak, yasa hükmü bu isteğe engel teşkil ettiği için, bu defa yargıçlar, suçlunun cezasını altı aya indirebilmek için, gereksiz çaba harcayıp, yanlış bir hukuk uygulamasına sapabilirler. Oysaki, bazı durumlarda bir suçluya, altı aydan fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezanın verilmesi, toplumsal yarar yönünden daha uygun düşebilir.

1888 tarihli yasaya göre, ancak altı aya kadar olan mahkûmiyet hükümleri tecil edilebilmekte idi. 1947 tarihli yasa ile, bu süre iki seneye ve 29/Haziran/1964 tarihli yasa ile de üç seneye çıkarıldı.

1925 yılında, Jules DESTREE tarafından Parlamento'ya sunulan ve üç seneye kadar hürriyeti bağlayıcı cezaların tecil edilebilmelerini ön gören bir yasa önerisi, büyük eleştirmelere yol açmıştı. Bu önerinin karşısında olanlar «Ceza, işlenen suçun kefareti, tecil ise, suçluya tanınan bir atıfetten ibarettir» diyorlardı.

1947 yılının Yasa Koyucuları ise, bu görüşten ayrılarak, tecil için, iki senelik bir limit tanınmasındaki sosyal yarardan söz ediyorlardı. Öneri sahibi Senatör LOHEST şöyle diyordu : Hukuk uygulamalarında olup bitenleri yakından bilmemiz gerekir. Her yönüyle düzelmesi ve topluma ayak uydurması olanaklı görülen tesadüfi suçluları, ağır ceza tetbirleriyle

le karşı karşıya bırakmaktan sakınmamız gerekir. Hukuk uygulayıcıları, bu trajik durumu çok iyi bilirler. Bunun için de, yargıçlar, gidişini düzeltceğine inandıkları suçluların cezalarını ya büsbütün affedecekler yada, limit seviyeye indirebilmek için yanlış bir uygulamaya yöneleceklerdir.» (5)

Senatör Lohest, önerisinde bazı örnekler de vererek şöyle devam ediyordu : «Biz hukukçular genellikle, ırza geçme ve ırza sataşma suçları için, altı aydan fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezanın uygulanması görüşünde birleşiriz. Tersini kabul, toplumun dinsel inançlarının zayıflamasını istemek olur. Öyleyse, bu tür suçlar için, altı aydan fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezanın uygulanması zorunlu. Fakat unutmamak gerekir ki, bu tür suçlar da suçlunun içinde bulunduğu toplumsal ve psikolojik koşullar içinde bir tesadüf sonucu işlenebilir. Eğer suçlu, islah olma inancı veriyorsa, niçin onu topluma kazandırmak istemiyoruz? Eğer, bu gibilere, islah olmaları için bir olanak tanımayacak olursak, bunlar kendilerini daima toplum dışı kabul edip, düzelmek için en küçük bir çaba göstermeyeceklerdir.»

b — Mahkumiyet süresinin hesabı.

Tecilin uygulanmasında, mahkumiyet süresinin hesabı, temel ceza üzerinden yapılır. Temel cezaya eklenen, fer'i cezalar hesaba katılmaz. 1888 ve 1947 tarihli yasalarda da, durum böyleydi.

c — Bir cezaya mahkumiyet zorunluluğu

Tecilin uygulanabilmesi için, ortada mutlaka bir mahkumiyetin bulunması gerekir. Bu konu, 29/Haziran/1964 tarihli yasanın 1. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Şu halde, tecile karar verebilmek için, mutlaka bir cezaya hükmetmek gerekir. Tecil, aslî ferî ve mütemmim, bütün cezalar hakkında uygulanabilir. Bunlardan başka tecil, yasalarda tersine hüküm bulunan haller dışında, bütün suçlar hakkında uygulanabilir. Hatta, Medeni Hukuk alanına giren cezalar hakkında bile uygulanabilir. Örneğin, medeni ve siyasi haklardan mahrumiyet cezalarıyla, bir meslek ve sanatın tatil-i icrası hakkındaki cezalara da uygulanabilir.

Tecilli mahkumiyetler, özel af ile kaldırılabilir. Diğer yünden, Bida-yet Mahkemelerince verilmiş tecilli bir mahkumiyetin, İstinaf Mahkemelerince de kaldırılması olağandır. İstinaf Mahkemeleri, işlenen suç hak-

(5) Senatör LOHEST'in Yasa Önerisi, Senato Tutanağı no. 55, 1946 Olağanüstü Toplantı.

161

kında, ağırlaştırıcı sebeplerin uygulanması kanısına varırsa, Bidayet Mahkemelerinin tecilli mahkumiyet kararlarını kaldırabilir. Ancak, bunun için İstinaf Mahkemesinin oybirliği ile karar vermiş olması gerekir. (6) Buna karşılık, İstinaf Mahkemesi, hükümlünün temyizi üzerine tecilli mahkumiyetin kaldırılmasına karar veremez.

Tecilin genel güvenlik tedbirlerine uygulanamaması : (inapplicabilité aux mesures de sûreté)

Yukarıda da açıklandığı gibi, tecil ancak cezalar hakkında uygulanabilir. Genel güvenlik tedbirleri hakkında tecilin uygulanması, olanak dışıdır. Bundan başka tecil, 9/Nisan/1930 tarihli Sosyal Güvenlik Yasasında saptanan yasaklar hakkında da uygulanamaz. Bunlar, genel güvenlik düşüncesiyle konulmuş yasaklardır. (7)

Araç kullanmaktan men cezaları hakkında tecil uygulanabilir mi?

Burada, araç kullanmaktan men cezasının ihtiyari veya mecburi olarak verilip verilmediğine bakmak gerekir.

Eğer, ihtiyari olarak araç kullanmaktan men cezası verilmişse, ortada gerçek anlamda bir ceza bulunduğundan, tecile karar verilebilir. (8)

Eğer yasadan doğan bir zorunluk sonucu araç kullanmaktan men cezası verilmişse, gerçek anlamda bir ceza söz konusu olmadığından ve bu ceza, tamamen genel güvenlik düşüncesiyle konulmuş bir tedbir niteliğinde olduğundan, tecile karar verilmez.

Yargılama sonuçlarının, yayım ve kamuya bildirilmesi cezaları hakkında da tecile karar verilebilir. Buna karşılık, genel güvenlik düşüncesiyle, yayım ve bildirme yasakları hakkındaki tedbirlerin teciline karar verilemez.

Suçtan zarar görenlerin kişisel haklarıyla, yargılama giderleri hakkında tecile karar verilemez.

d — Tecilin bazı suç ve cezalar hakkında uygulanamaması : (Inapplicabilité à certaines peines)

Yasalarda aksine hüküm bulunmayan, bütün suç ve cezalar hakkında tecile karar verilebilir. 29/Haziran/1964 tarihli yasanın 20. maddesi, tecilin uygulama alanı dışında kalan suçları belirtmiştir. Bu maddeye göre :

(8) Yargıtayın 25/Mart/1929 tarihli kararı.

(6) Yargıtayın 29/Ocak/1907 tarihli kararı Pas. 1907. sayfa : 130

(7) Yargıtayın 13/Temmuz/1936 tarihli kararı.

1 — Alkol imalât ve ithalâtına dair 15/Nisan/1896 tarihli yasanın 143. maddesinde gösterilen suçlar,

2 — İspirto ve alkollü içki satışına dair 12/Aralık/1912 tarihli yasanın 27. maddesinde gösterilen suçlar,

3 — 1939 tarihli yasanın 5. maddesiyle değişik, 29/Ağustos/1919 tarihli yasanın 16. maddesinde gösterilen suçlar hakkında verilen cezalar tecil edilemez.

Bunlardan başka, vergi suçlarına ilişkin para cezalarıyla, para cezalarından çevrilen hapis cezaları hakkında da tecile karar verilemez.

C — Tecilin üçüncü koşulu : Hakkında tecile karar verilecek kişinin bir daha suç işlemeyeceğine inanç getirilmesi.

Gerek 1888, gerek 1947 ve gerekse 29/Haziran/1964 tarihli yasalarda açıkça saptanmayan tecilin bu üçüncü koşulu, yasanın özünden çıkarılan doğal bir sonuçtur. Yasanın hazırlık çalışmaları sırasında tecilin bu üçüncü koşulundan hiç söz edilmemiştir.

Tecil, gerçekten, ancak bir daha suç işlemeyeceklerine inanılan suçlular hakkında uygulandığı takdirde bir anlam kazanır. **Tecilin, suçlu** ve toplum için yararlı olup olamayacağını. hükmü verecek olan yargıç takdir eder. (9) Eğer yargıç, tecil istemini reddederse, red gerekçesini açıklamak zorunda değildir. (10)

Fakat buna karşılık, gerek Bidayet Mahkemeleri, gerekse İstinaf Mahkemeleri tecille karar vermişlerse, gerekçe göstermek zorundadırlar. (11)

Bugün için, yargıçların elinde, tecilin bu üçüncü koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçüp değerlendirecek bir araç ve olanak yoktur. Fakat yargıçlar, uygulamada, Asistan Sosyallerin düzenledikleri raporlardan yararlanmaktadırlar.

II — K I S M İ T E C İ L (Le fractionnement du Sursis)

Bir suç için saptanmış birden fazla cezaların kısmen tecili mümkün olduğu gibi (Hapis ve para cezalarından yalnız birisinin tecili), bir suç için gösterilmiş bir tek cezanın da kısmen tecili (Üç senelik hapis ceza-

(9) Yargıtayın 11/Şubat/1942 tarihli kararı. Pas. 1-34

(10) Yargıtayın 20/Haziran/1939 tarihli kararı. Pas. 1322

(11) Yargıtayın 8/Ekim/1928 tarihli kararı. Pas. 1244.

sının, iki senesinin tecili gibi) de mümkündür. 1964 tarihli yasanın getirdiği bir yeniliktir bu.

1888 tarihli yasanın 9. maddesi hükmüne göre, kısmi tecil mümkün değildi. Bu yasaya göre, temel ceza tecil edilince, fer'i cezanın da tecili gerekiyordu. Örneğin, temel cezanın teciline karar verilince, yasa gereği zorunlu olarak araç kullanmaktan men cezası hakkında da, tecile karar vermek gerekiyordu. Hatta, bazı durumlarda, temel ceza ile birlikte verilen, ödense niteliğindeki para cezaları hakkında bile tecile karar veriliyordu.

Eski yasanın kısmi tecili önleyen bu hükmü, tecil müessesesinin amaç ve ruhuna da aykırı düşüyordu. Örneğin, tecil koşullarının gerçekleştirildiği kanısına varan bir yargıç, olayda zoralıma da karar vermek istiyorsa, icabında sırf zoralıma karar verebilmek için tecile karar vermekten vazgeçebiliyordu.

16/Kasım/1946 tarihinde hazırlanıp, Belçika Ceza Hukuk Birliğine sunulan bir raporda, yargıca temel ceza ile birlikte verilen fer'i cezanın gereğinde tecil dışı tutulmasına karar verebilme yetkisinin tanınması tavsiye ediliyordu. Bu görüş Ceza Hukuk birliği tarafından hemen benimsendi ve Kont Henry Carton de Wiart tarafından bir yasa önerisi hazırlanıp Parlamentoya sunuldu. (12)

Bu çalışmalar sonunda, 14/Kasım/1947 tarihli yasa ile, Kısmi Tecil Sistemi kabul edildi.

Millet Meclisi Raportörü, kısmi tecilin önem ve gereğini şöyle belirtiyordu : «Yürürlükte olan bugünkü yasaya göre, yargıcın amaç ve düşüncesi ne olursa olsun, yargıcın, cezanın bir kısmını tecil edip, bir kısmını tecil dışı tutması olanaksızdır. Eğer yargıç tecile karar vermişse, bu karar fer'i ve mütemmim cezaları da otomatikman kapsar. Öyleyse, cezanın önleyici amacına ve sosyal tüze ilkesine uygun bir sistemin getirilmesi bize düşen bir ödevdir.»

Adalet Bakanı Lilar da, bu görüşe katılarak, kısmi tecilin önem ve yararını ustalıkla Parlamentoda savunmuştur.

Fakat, 1947 tarihli yasaya göre, temel ceza ile birlikte hükmedilen fer'i ve mütemmim cezaların tecil dışı tutulabilmesi olanağı sağlanmışsa da, gene bu yasaya göre, hükmedilen bir cezanın bir kısmının tecil

(12) Bu konunun tarihsel evrimi Genel Savcı Léon CORNİL tarafından da incelenmiştir. Parlemanto Documanları, Millet Meclisi 18/Kasım/1946

edilip bir kısmının tecil dışı tutulması olanak dışı idi. Örneğin, 1000 franklık bir para cezasının 500 frangının tecil edilip 500 franklık kısmının tecil dışı tutulması mümkün değildi.

29/Haziran/1964 tarihli yasanın 8. maddesine göre, aynı cezanın belirli bir kısmının tecil edilip, bir kısmının tecil dışı tutulması mümkündür.

Senato Adalet Komisyonu, yeni sistemin isabetle uygulanması halinde, son derece yararlı sonuçlar alınacağını, esasen denemeli veya basit süspanisyon gibi, tecile karar verilme yetkisine sahip yargıca, böyle bir etkinin tanınmasının usa uygun olacağını savunmuştur.

Senatör ROLİN ise bu konudaki görüşlerini şöyle özetledi : «Yeni sistemin uygulanmasında çok hassas davranmak gerekir. Özellikle kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar konusunda daha da hassas olmak gerekir. Genel olarak, bütün cezacılar kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların aleyhindedirler. Bu sistemin, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalara da uygulanmasındaki sakıncalara burada değinmek isterim. Zaten, tamamının infazı halinde hükümlü için sakıncalar doğurabilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların, üstelik yalnız bir kısmının tecil edilip, geriye kalan çok az kısmının infazı yoluna gidilmesinden doğacak sakıncalar dahada büyük olacaktır. Ancak burada şunu da belirtmek isterim ki, bugün toplumumuzda, parasına, mevkiine ve şöhretine güvenen bir kısım kişiler, nasıl olsa yargıç cezamı tecil edecektir diye bir düşünceye sahiptirler. İşte bu gibi kişiler hakkında kısmi tecilin uygulanması toplum açısından son derece yararlı olacaktır. Yargıç bu gibi kişilere «Size bir sene hapis cezası veriyorum, çünkü işlemiş olduğunuz suç oldukça ağır. Ancak bunun bir ayını cezaevinde geçireceksiniz, çünkü bir aylık cezaevi devresi sizin ıslah olmanız için kâfi gelecektir» diyebilecektir.

Adalet Bakanı Mr. VERMEYLEN ise, yeni sistemin sakıncalarını ve ortaya çıkaracağı güçlükleri şu şekilde özetledi :

«1 — Kısmi tecilden yararlanan hükümlü sadece, cezaevinde kaldığı günler içinde iyi davranışta bulunacak ve sonrasını düşünmeyecektir.

2 — Meşruten tahliye konusunda da, bir takım **karişiklikler** ortaya çıkacaktır. Cezasının bir kısmını infaz etmek üzere cezaevine giren hükümlü, yeni bir suç işlemediği takdirde, cezaevindeki **durum ve gidişi** ne olursa olsun, belirli bir süre sonra hürriyete kavuşacağını önceden bilir ve durumunu ıslâh için hiçbir çaba göstermiyebilir.

3 — Genel olarak, Kısmi tecilden haberdar edilmeyen Adalet Bakanlığı ile, Mahkeme kararları arasında çelişmeler ortaya çıkabilir:»

Adalet Bakanı, genel olarak, sistemin karşısında olmadığını, ancak, sıraladığı bu sakıncaların gözönünde tutulup, daha iyi bir sistemin getirilmesi görüşünde olduğunu da, sözlerine eklemiştir.

III — TECİLİN ETKİLERİ (Effets du Sursis)

Tecilin etkileri :

A — Deneme süresi için de,

B — Deneme süresi sonunda olmak üzere iki bölüm halinde incelemek yararlı olur.

A — DENEME süresi içinde :

a) Tecil ister Bidayet Mahkemesince, ister İstinaf Mahkemesince ister temel veya fer'i ceza için, isterse aynı cezanın belirli bir kısmı için verilmiş olsun, artık ortada, hukuken geçerli bir tecil var demektir. Diğer bir deyişle, cezanın infazı, kısmen veya tamamen ertelenmiş demektir. (Madde. 8)

Bundan böyle yargıç, 14/Kasım/1947 tarihli yasada olduğu gibi, yalnız temel veya fer'i cezalardan birisini değil, fakat, aynı cezanın belirli bir kısmını da, tecil edebilecektir.

b) Yeni bir suçun işlenmiş olması durumuna gelince : 29/Haziran/1964 tarihli yasanın 14. maddesinin 1. pragrafı, tecilden yararlanan kişinin deneme devresi içersinde, ağır hapis veya tecilsiz iki aydan fazla hapis cezasını gerektiren yeni bir suç işlemesi halinde, tecilin otomatikman geri alınmış sayılacağını hükme bağlamıştır.

Yeni suç için hükmedilmiş mahkumiyet, tecilden yararlanma hakkını ortadan kaldırdığı gibi, ertelenen cezanın da infazını sağlar. Yeni mahkûmiyet, tecil devresinden sonrada verilse, eğer suç tecil devresi içersinde işlenmişse, gene aynı etkiyi yapar. (13)

Yasanın 16. maddesine göre ise, tecilin geri alınmasıyla, tecil edilen ceza da, yeni hükmedilen ceza ile birlikte infaz ettirilir.

Tecilin başlangıç tarihi nedir?

Tecilin, başlangıç tarihi, Mahkemenin karar tarihidir. Eğer hüküm temyiz edilmişse, tecilin başlangıç tarihi, İstinaf Mahkemesinin karar

tarihidir. İstinaf Mahkemesi kararı sadece onasa, bile, durum aynıdır. (14)

B, — Deneme devresi sona ermiş ve bu süre içerisinde hükümlü yeni bir suç işlememişse :

31/Mayıs/1888 tarihli yasanın, 9. maddesi «Deneme devresi içersin de hükümlü, ağır hapis veya bir aydan fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren yeni bir suç işlememişse, tecilli mahkumiyet yok sayılır» hükmünü taşımaktadır.

Mahkumiyetin yok sayılması ne demektir?

Bu terimin anlamını iyice belirtmek gerekir. Çünkü kanunun metninde bulunan bu terim, C. Y. U. K. nun 187. maddesinde yazılı terimin klâsik anlamından daha değişik bir anlam taşır.

1 — Ceza Hukuku açısından, mahkumiyetin yok sayılması, herşeyden önce, mahkumiyetin hiçbir etkisinin kalmadığı ve infaz niteliğini kaybettiği anlamını taşır.

2 — Fakat, bununla birlikte, mahkûmiyet gene de mevcuttur. Böyle bir mahkumiyet, sadece etkilerini kaybetmiş bir mahkumiyettir. Diğer bir deyişle, mahkûmiyetin mevcut olmayışı gibi bir durum söz konusu olmayıp, sadece, infazı bazı kayıt ve şartlara bağlanmış bir mahkumiyet söz konusudur. (15)

Diğer yönden, tecilli mahkumiyet, Medeni Hukuk bakımından etkilerini muhafaza edecektir. Suçtan zarar gören kişi, ödense dâvasında tecilli mahkumiyeti kanıt olarak mahkemeye sunabilecektir.

3 — Mahkumiyetin yok sayılması demek, cezanın infaz edilmeyeceği anlamının ötesinde de bir anlam taşır.

«Bu terimi yasaya koymamızdaki amacımız nedir»? diyor Adalet Bakanlığı Jules LEJEUNE ve şöyle devam ediyor: «Gerçekten, hiç mahkumiyet yokmuş gibi mi düşünülecek? Şüphesiz ki, hayır. Biz bu terimi sadece, tecilli mahkumiyet sahibi kişinin, bu netelikteki mahkumiyetinin, onun iyi hal kâğıdı almasına engel teşkil etmeyeceğini belirtmek için kullandık»

Şu halde, tecilli mahkumiyet, Adli Sicil bültenlerine işlenmekle beraber, sabıka kaydı olarak nazara alınamayacaktır. (16)

(14) Yargıtayın 15/Haziran/1914 tarihli kararı. Pas. Cilt I - II

(15) Senato Raportörü VAN VRECKHEM'in gözlemleri. Pas. 1888 sayfa 175

(16) 27/Kasım/1889 tarihli Bakanlar Kurulu Sirmüleri.

TENKİTLER

YALAN YERE YEMİN

Yazan : Necdet KİTAY
(Sakarya C. Savcı Yrd.)

T. C. K. nun 287 H. U. M. K. nun 290, 293 ve 345 inci maddeleri **Dâva** : Bir gazino işletilmesine mütedair ortaklığın tasfiyesi sebebiyle verilen bono'nun tahsili sırasında fuzulen tanzim edildiği iddiası ile sulh hukuk mahkemesine açılan senet iptali dâvasının yemin ile halledildiği, sözü edilen yeminin yalan yere edasından dolayı asliye ceza hâkimliğine dâva açıldığı, bu dâvada sulh hukuk mahkemesindeki senet iptali dâvasının yeminle halli لازمgelmediği cihetle müveccih olmıyan yeminin edasının suç unsuru teşkil etmiyeceğinden dâvanın beraatla neticelendirildiğine karar verildiğine **dairdir**.

Yargıtay Kararı : Yapılan duruşmaya toplanıp karar yerinde gösterilen delillere mahkemenin tahkikat neticelerine uygun olarak tecelli eden kanaat ve takdirine tetkik olunan dosya münderecatına göre müdahil vekilinin yerinde görülmiyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün istem gibi onanmasına depo parasının gelir yazılmasına 28/10/1970 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Yargıtay 4. Cü Ceza Dairesinin 3/11/1970 gün 6275 Esas 7213 karar sayılı ilâmı.

DÜŞÜNCELER : Maznunun kocası ile müşteki arasında bir gazino işletilmesine mütedair ortaklık münasebeti mevcuttur. Kocanın vefatı üzerine veresesi sanık kadın ile müşteki ortaklığın tasfiyesi cihetine gitmişlerdir. Bu tasfiye sadedinde 2750.00 liralık borç senetleri tanzim edilerek müşteki tarafından sanığa ortaklık hissesi olarak verilmiştir. Senetlerin tahsili sırasında müşteki borcun hakiki miktarının 2750,00 lira olmayıp 2250,00 liradan ibaret bulunduğu bu itibarla 250 şer liralık iki adet bono'nun fuzulen tanzim edildiğini iddia ederek sulh hukuk mahkemesine söz konusu senetlerin iptali dâvasını açmıştır. Sulh hukuk mahkemesinde bu dâva, ortaklığın tasfiyesine dair şahit dinletilmesi talebinin (dâvanın mahiyetine göre şahit istimaına kanuni mesağ bulunmadığından) bahisle reddini müteakip (tarafklar arasındaki anlaşmanın 2250,

- liraya inhisar etmediğine ve icraya koyduğu 2 senedin muhteviyatı olan 500, lira dâvalının borcu olup ödemediğine ve senetlerin zuhulen ve fuzulen verilmediğine) dair dâvacıya teklif olunan yemin kabul ve eda ettirilerek neticelendirilmiştir.

Bu defa dâvacının eda ettiği yeminin yalan yere olduğu vaktiyle sulh hukuk mahkemesinde dinletilmek istenen ve talebin reddi sebebiyle dinlenmiyen, şahitlerin istimac ile isbata tevessül olunmuştur.

Dâvada her şeyden evvel hukuk mahkemesindeki dâvanın adi bir alacak ihtilafı mı yoksa bir ortaklığın tasfiyesinden neşet eden bir anlaşmazlık mı olduğunun halli icabetmektedir.

Kanaatımızca dâva, sulh hukuk mahkemesince anlaşıldığı veçhile kabul ve tefsire müsait değildir. Zira alacak bir tarzdan değil bir ortaklıktan karşılıklı taahhütleri havi bir akitten meydana gelmiştir.

Bu itibarla bu borcun miktarının 500, lira daha az veya çok olduğu iddiası her zaman şahitle isbatı kabil olmak lazım gelir. Hadisede H. U. M. K. nun 290 ıncı maddesinin değil 293/5 maddesinin kabili tatbik olduğu neticesine varılmaktadır.

Diğer taraftan yemin H. U. M. K. nunun 345 inci maddesine göre (ancak zatından sadır olan fiil hakkında teklif olunur) oysaki hukuk dâvasında ortaklığın tasfiyesi zımında tanzim edilen senetler sanık kadın tarafından değil, bizzat müşteki tarafından tanzim ile sanığa verilmiştir. Bu sebeple borcun inkar edilmek istenen 500, -lirasına ait iki senedin fuzulen ve zuhulen tanzim edildiğini bilecek durumda olan ve zatinden sadır olan bizzat müştekidir. Binnetice söz konusu senetlerin fuzulen ve zuhulen tanzim edilmediğine dair yemin sanık kadına teveccüh etmez, böyle bir yemin eda ettirilirse yalan yere yeminin suç unsurları teşekkül etmez.

Bütün bunlardan ayrı olarak; kesinleşen bir hukuk mahkemesi kararının ceza hâkimini bağlayıp bağlamadığı cihetinin de düşünülmesi icabeder.

Borçlar K. nunun 53 üncü maddesinde kusurun mevcudiyeti diğer hususlarda Ceza mahkemesinin verdiği bereat kararının hukuk hâkimini bağlamıyacağını göstermiştir.

Elbeddeki buna mukabil olarak ceza hâkimi de suç unsurlarının kendi yönünden inceleyip tartışacak ve neticeden hukuk hâkiminin kararı ile bağlı olmayacaktır.

Yüksek Yargıtayımızın Asliye ceza mahkemesinden yukarıda yazılı gerekçelerle verilen kararın müdahil tarafından temyizi üzerine temyiz tetkikatı sonunda tasdikine karar vermek suretiyle gerekçelerin doğruluğunu ve ceza hâkiminin hukuk mahkemesince verilip kesinleşen ilama konu hususları ceza unsurları yönünden yeniden **inceleyip münakaşa** edebileceğini kabul etlemiştir.

HUKUK YAYINLARI

Derleyen : Hüseyin Cahit ERGÜL

Prof. Dr. Sahir ERMAN - SAHTEKÂRLIK CÜRÜMLERİ : İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü - İstanbul Üniversitesi Yayınları 1550 Hukuk Fakültesi yayınları 336, 3. Bası, Sulhi Garan matbaası verisleri koll. şti. İstanbul 1970. 582 sahife 33. TL.

Eser 3. fasılda toplanmıştır.

Birinci Fasil : Paralarda, itibari Amme kağıtlarında kıymetli Damgalarda ve Amme işletmelerinin Biletlerinde Sahtekârlık.

İkinci fasılda : Devlete ait mühürler ve Damgalara sair alâmetlerdede sahtekârlık.

Üçüncü fasılda : Evrakta sahtekârlık cürümleri eleştirilmiştir. Eser, yeniden gözden geçirilmiş Doktrin ve uygulama alanlarındaki yabancı ülkelerde ve memleketimizdeki yeni gelişmelere yer verilmiş önemli ilaveler yapılmıştır. Bugünkü Doktrin ve tatbikata cevap vermesi temin edilmiştir.

Prof. Dr. Akıf ERGİNAY - VERGİ HUKUKU : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları No. 283, Sevinç matbaası Ankara 1971. 279 sahife. 17 TL.

Kitap, yazarın 1964 yılında «Maliye ve Vergi Hukuku Dersleri» adıyla yayınlanan eserinin, geniş çapta değiştirilmiş ve son vergi kanunlarını da kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Eser 3. kısımdır.

Birinci Kısım. Vergi Hukukunun Temel İlkeleri :

Vergi Hukukunun konusu, diğer kolları ile ilişkisi, Vergi Ceza Hukuku, Uluslararası Vergi hukuku ve Vergi Usul Hukuku, Vergi Hukukunun bağımsızlığı, kaynakları vergi kanunlarının zaman ve yer bakımından uygulanması ve yorumu, Verginin tarafları, Vergi Hukukunda ehliyet ve temsil sorumluluk konuları eleştirilmiştir.

İkinci Kısım. Vergi Tekniği:

Bu kısımda verginin tarh ve tahakkuku, yurdumuzda vergi suç ve cezaları vergi ihtilâfları (mali kaza, verginin tahsili bölümlerine yer verilmiştir.

Üçüncü Kısım. Türk Vergi Sistemi :

1) Gelir üzerinden alınan vergiler, (giriş) gelir vergisinin mevzuu, gelir vergisine tabi kazanç ve iratlar, gelir vergisinin tarhı')

2) Senet Üzerinden alınan vergiler (Emlâk motorlu kara taşıtları, Veraset ve İntikâl, Emlâk Alım ve Taşıt Alım vergisi) incelenmiştir.

3) Gider Üzerinden alınan vergiler (Gider, İşletme ve Spor toto vergisi, konuları incelenmiştir.

Eser öğretici ve öğrencilere olduğu kadar mükellef ve tatbikatçılar için hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Nûşin AYİTER-MİRAS HUKUKU : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınlarından No. 280. Sevinç matbaası 1971. 251 sahife 13. Tl. 2 nci Bası. Eser 2 kısımdır.

Birinci kısımda : Genel görüşler, kanuna dayanan mirascılık, mirisin iradesine dayanan mirascılık vasiyetname şekilleri, ölüme bağlı tasarrufun muhtelif türleri, mirasçı nasbı ve muayyen mal vasiyeti, şart ve mükellefiyet, ikameli tasarruflar, ölüme bağlı tasarruflar vakıf kurulması, vasiyeti tenfiz memuru, miras mukavelesi ile yapılan ölüme bağlı tasarruflar, ölüme bağlı tasarrufların yorumu ve iptali, tasarruf hürriyeti ve sınırlar konularına yer verilmiştir.

İkinci kısımda : Mirasın açılması, mirascılık ehliyeti, mirasın ikisabı, mirasın reddi, mirasın tutulan deftere göre kabülü, mirasın resmen tasviyesi, miras sebebiyle istihkak dâvası, miras şirketi, mirası taksim hazırlıkları, İade, Zirai işletmelerin taksimi ve taksimin sona ermesi konularına yer verilmiştir.

Prof. Dr. Jale G. AKİPEK, -TÜRK EŞYA HUKUKU (Ayni Haklar), ikinci kitap mülkiyet, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları No : 282. Sevinç matbaası, 1971. 299 sahife 18 TL. Eser 3 fasıldır.

Birinci fasılda mülkiyet hakkında genel bilgiler, İkinci fasılda gayrimengul mülkiyeti, Üçüncü fasılda mengul mülkiyeti incelenmiştir.

Üçüncü Kısım: Türk Vergi Sistemi :

1. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

2. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

3. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

4. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

5. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

6. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

7. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

8. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

9. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

10. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

11. Gelir ve Vergilerin Kaynakları : Gelirler, (Gelir) gelir vergisinin mevzuatı, gelir vergisinin tabii katmanları ve tabii katmanların vergisinin tarihi)

SATIŞTA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Zürih Şerhi Serisi

	<i>Fiyatı</i>
Egger : (Çev : T. Çağa) Aile Hukuku, 1949, Mad : 241-345	3.00
Egger : (Çev : V. Çernis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-483	4.50
Egger : (Çev : V. Çernis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-438	4.50
Oser - Schönerberger : (Çev : Prof. Dr. İ. Sungurbey) İsviçre Borç- lar Kanunu Şerhi, 1964, Mad : 492-529	15.00
Oser - Schönerberger : (Çev : Prof. Dr. Fikret Arık) İsviçre Borç- lar Kanunu Şerhi, 1966, Birinci Fasikül; Madde : 184-215	5.00

Bern Şerhi Serisi

Becker : (Çev. Dr. Bülent Olcay) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu. I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül I : Madde 1-36. Ankara 1967	7.50
Becker : (Çev. Dr. Kemal Reisoğlu) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu. I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül II : Madde 37-63 Ankara 1968	7.50
Becker : (Çev. Dr. Osman Tolun) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül III : Madde 64-103 Ankara 1969	7.50

Yargıtay Kararları

İçtihadî Birleştirme Kararları. Hukuk Kısmı, 1930-1947	6.00
» » » » 1955	75
» » » » 1956	50
» » » Ceza Kısmı 1952	10
» » » » 1953	25
» » » » 1954	25
» » » » 1955	25
» » » » 1956	25
» » » » 1957	25
Yargıtay Kararları 1941-1942 Ceza Kısmı	3.00
» » 1944 » »	3.00
» » 1945 » »	3.00
» » 1946 » »	2.50
» » 1948 » »	3.00
» » 1949 » »	2.00
» » 1950 » »	2.00
» » 1951 » »	3.00
» » 1952 » »	3.00
» » 1953 » »	3.00
» » 1954 » »	2.50
» » 1955 » »	2.50
» » 1959 » »	1.00
» » 1941-1942 Hukuk Kısmı	3.00
» » 1944 » »	3.00
» » 1945 » »	3.00
» » 1946 » »	2.50
» » 1948 » »	3.00
» » 1949 » »	2.00
» » 1951 » »	3.00
» » 1952 » »	3.00
» » 1953 » »	3.00
» » 1954 » »	3.00
» » 1955 » »	3.00
» » 1959 » »	4.00

Diğer Yayınlar

Vargıtay Yüzüncü Yıl Dönümü Armağanı	30.00
» » » » » (Albüm)	60.00

Dr. Recai Seçkin : Yargıtay Tarihçesi, Kuruluş ve İşleyişi,	10.00
İsviçre Federal Mahkeme Kararları 1945	1.00
» » » » 1946	1.00
» » » » 1947	1.00
Wieland : (Çev : İ. H. Karafakih) Aynı Haklar, İkinci baskı, 1949, Cilt : 2	7.50
Wahl : (Çev : K. Berker) Deniz Ticareti Hukuku, nazari ve ameli, 1948	3.00
Vidal-Magnol : (Çev : Ş. Devrin) Ceza Hukuku Cilt : 1. 1949	4.00
Dr. Recai Seçkin : 1961-1962 Adalet Yılı'nın Açılışı Dolayısıyla Söylev	50
Bustamente Sirven : Hukuku Hususiyei Düvel Kanunu Projesi, 1930	50
Vehbi Yekebaş : Suç ve Suçlunun Taaddüdü ve Cürme İştirak, 1952	1.50
Dr. Recai Seçkin : 1964-1965 Adalet Yılı'nı Açış Söylevi	50
Seçim İşlerinde İtiraz ve Şikâyetler Klavuzu. (T. C. Yüksek Seçim Kurulu Yayınlarından) 1964	2.50
Esbabı mucibell Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi, 1939	50
İnhulsen : (Çeviren : Rıfat Taşkın) İngiliz Ceza Muhakemeleri Usulü. 1938	1.00
Kerdaniel : (Çeviren : Rasih Yeğengil) Şahitlik ve Şahidin psikolojisi. 1937	50
Ceza Hukukunu tevhit birinci beynelmilel konferansı. Varşova, 1-6 İkinci-teşrin 1927. Konferans vesikaları. Çeviren : Mustafa Nuri Devres	8.00
Ceza Hukukunu tevhit üçüncü beynelmilel konferansı. Brüksel, 26 Haziran 1930 Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres.	3.00
Ceza Hukukunu tevhit beşinci beynelmilel konferansı. Madrid, 14-20 Birinciteşrin 1934, Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres	3.00

Adalet Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

	Sayısı :
1938 »	» 30
1940 »	» 30
1941 »	» 30
1942 »	» 30
1943 »	» 30
1947 »	» 30
1948 »	» 30
1949 »	» 1.00
1950 »	» 1.00
1953 »	» 1.00
1954 »	» 1.00
1955 »	» 1.00
1956 »	» 1.00
1957 »	» 1.50
1958 »	» 1.50

Resmî Kararlar Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

1966 Yılı (İlk sayısı mart ayında yayınlanmıştır)	Sayısı : 1.50
---	---------------